ישמח ישראל

המבואר

מאמר מספה"ק ישמח ישראל
על פרשת השבוע
בתוספת ביאור והערות

וירא

בס"ד

פרשת וירא תשפ"ז
גליון ער
שנה ז

התודה והברכה לכל המסייעים בהוצאת השיעור
ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מן השמים

לתשומת לב הלומדים היקרים והנכבדים.
שגיאות מי יבין, היות וקונטרסים אלו יוצאים לעת עתה בלחץ של זמן, ואין מספיק שעת הכושר להגיה את הקונטרס כמו שצריך, לכן אנו מודעים בזה שכל הקונטרס אינו מוגה, והוי דן את כל האדם לכף זכות. כמו כן נשמח מאד לקבל הערות והארות לתיקונים הוספות והשמטות וכל המצטרך

על פי הלכה אסור לעיין בגליון בעת **אמירת קדיש** (מ"ב סי' נו סק"א), בעת **חזרת הש"ץ** (מ"ב סי' קכד ס"ק יז-יח), בעת **קריאת התורה** (סימן קמו ס"ב), בעת **שעוסק בתפילה או בברכה** (מ"ב סי' קצא סק"ה).

שיעורי "הכנה לשבת קודש"
עם הגה"ח ר' יוסף צבי רכניצר שליט"א
כותב ועורך הקונטרס
בארה"ק: **0733-025-063**
בארה"ב: **718-178-19-56**

לתגובות והערות ולכל ענייני הגיליון
03-9146666
פקס: 03-6162226
אימייל: hayismachyisroel@gmail.com

כמו"כ להשתתפות בהוצאות הגיליונות הבאים נא פנו בכתובות הנ"ל.

תוכן העניינים

מבוא ..... ג
ישמח ישראל ..... ו
הביאור ..... ח
תמצית המאמר ..... יח
הוראה למעשה בעבודת ה' ..... כ

דברי רבינו זי"ע בענין לימוד דברי תורתו מתוך צוואתו הק'

...הנני מאמין באמונה שלימה כי מאהבת הקב"ה ומחסדו הגדול אשר חושב מחשבות לעזרת כל הנשמות אשר לא ידח ממנו נדח חלילה, ברחמיו הרבים סבב כל הסיבה הזאת אשר ישמעו אנשים אשר קטנם עבה ממתני לקולי, ויבקשו תורה מפי נדכה ונכאה כמוני אשר נפלאת היא בעיני, למען אקיים מצות ושננתם לבניך אלו התלמידים, למען אשר לא ימחה שמי חלילה מישראל, ומדי זכרם בי יזכרוני לטובה למען להעלות משאול תחתיה.

לזאת אבקש ואתחנן בבכי ובתחנונים מעת אוהבי ורעי, אשר מסרתי נפשי עליהם, וכמעט רוב ימי חלדי הייתי משרת להם לעסוק לטובתם בכל האפשרות, זכרו נא לבקש רחמים על הדין נפשא עלובתא, ובכל עת אשר תהיו פנוים מצרכיכם ותעסקו במילי דשמיא, תזכרו נא גם אותי השפל והנדכה, אשר הייתי עמכם בצוותא חדא שנים רבות, לבקש רחמים על נשמתי...

פטרון החודש

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **נתן נטע** ז"ל ב"ר **שמעיה** הי"ד

שושיצקי

נלב"ע ט"ו חשון תשס"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

נדבת המשפחה

זכות האדרת דבריו הק' של רבינו הגדול מאורן של ישראל
מרן בעל הספה"ק **ישמח ישראל** זצוקללה"ה זיע"א, יעמוד
לזכותם להצלחה בכל העניינים אבי"ר

מבוא

במקום גנותו של האדם שם אתה מוצא גדולתו ומעלתו – למעלה ממלאכים ושרפים.

המאמר שלפנינו פרשת וירא אות א משנת תרנ"ה שנה הראשונה לנשיאותו של רבינו זי"ע. הוא מכתב יד קדשו, אשר כמנהגו בקודש בשנה הראשונה של הסתלקות אביו - כ"ק רבינו האדמו"ר הזקן זי"ע פתח את דבריו הק' בדברי אביו האדה"ז ואח"כ הרחיב או הוסיף על דבריו, או שהיה הולך ומחדש בדרך אחר. במאמר זה שלפנינו מביא את דברי אביו הק' שאמרו בקצירת האומר כדרכו בקודש, במעט הכמות ורב האיכות, דברים שנראים לכאורה כמובנים בפשטות, אבל יש בהם עומק לפנים מעומק, ועל כן מרחיב רבינו אח"כ מאד לבאר את כוונת דברי קדשו, ובסיום הביאור עוד כותב 'ודו"ק' - שפירושו שעדיין יש עוד מה לדייק ולהתעמק בדבריו הק'. בנוסף לזה להלן בפרשה אותיות ג, ה, ו, יא, יב הוסיף רבינו עוד להעמיק ולבאר את דברי אביו, מזה נוכל רק לקבל מושג כל שהוא, עד כמה דברי רבינו האדה"ז זי"ע עמוקים ורחבים.

את המאמר באות ג הוסיף רבינו בשולחנו הטהור על דברי אביו ז"ל, והוא השלמת הביאור בדברי המדרש שפתח על פי התוספת ביאור שהוסיף רבינו לכן צירפנו כאן את שני המאמרים יחד למקשה אחת.

פרשת וירא פותחת בענין הכנסת אורחים שקיים אברהם אבינו עם המלאכים כאשר עברו אצלו ביום שלישי למילתו כחום היום, בטירחא הגדול שטרח בשבילם להכין להם סעודה ביד רחבה, ובכל הכבוד הראוי להם. לאחר שנים רבות מתברר שמכח סעודה זו זכו ישראל לקבלת התורה. וכדברי המדרש: בשעה שעלה משה למרום בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, ואמרו מה לילוד אשה ביננו, עשה הקב"ה קלסטורין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה, אי אתם מתביישין הימנו, לא זה הוא שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו, ושם עמדתם ברתת ובפחד מפניו, ואז הניחו המלאכים את משה לנפשו ולא פגעו בו.

ומבאר האדה"ז: שהקב"ה הראה למלאכים שלא ראוי ליתן להם את התורה רק לישראל, כיון שהתורה ראויה להינתן רק לבעלי מדות טובות, ומדות תורניות, וזה אין בכם המלאכים, שהרי כשירדתם לתוך ביתו של אאע"ה קיבל אתכם בסבר פנים יפות, ונתן לכם לאכול, ואתם כשבא בו"ד למרום אליכם תקנאו בו וגם תירצו לפגוע בו, מזה ניכר שאין בכם מדות התורניות, ואין ראוי לכם התורה.

רבינו מאריך לבאר היטב את עומק כוונת דברי אביו - האדה"ז, ובתוך הדברים מפריך רבינו את דברי המלאכים "מה לילוד אשה ביננו" כי אדרבה, זה שאנחנו במדרגה פחותה מהמלאכים, דוקא משם ניכר ונראה לעין כל גדולתם ומעלתם של ישראל, אשר משום כך, הם, ורק הם ראויים לקבל את התורה. ובתוך המאמר יתבארו עוד ענינים רמים ונשגבים בעבודת השי"ת כדרכו בקודש, והם מובאים בתוכן הענינים שלפני ביאור המאמר.

תיקון המדות, נקרא בשם 'דרך השם' כמו שכתב הרמב"ם ז"ל : ומצווין אנו ללכת בדרכים האלו הבינונים והם הדרכים הטובים והישרים, שנאמר והלכת בדרכיו. כך למדו בפירוש מצוה זו, מה הוא נקרא חנון אף אתה היה חנון, מה הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום וכו'. **ולפי שהשמות האלו נקרא בהן היוצר... נקראת דרך זו "דרך השם"** והוא שלמד אברהם אבינו לבניו, שנאמר 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו את **דרך השם**. וההולך בדרך זו מביא טובה וברכה לעצמו...

בהתבוננות מעמיקה במאמרו הק' יזכנו השי"ת שנזכה לדעת את 'דרך השם' וללכת בדרך זו, בזה אנו בטוחים בהבטחתו של הרמב"ם ז"ל: **וההולך בדרך זו מביא טובה וברכה לעצמו, אכי"ר.**

ישמח ישראל

[א] **דברי** כ"ק מרן **אאמו"ר** זצללה"ה זי"ע הכ"מ על דברי מדרש רבה (שמו"ר כה, ח) **בשעה שעלה משה למרום בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטורין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה אי אתם מתביישין היאך אתם בני עלייה היאך אתם בני חורין היאך אתם בני ברית, לא זה הוא שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו**, עיין שם במלואה לדברי המדרש.

הפירוש הוא, להקב"ה הסיבה בזה תשובה נפלאה, שלא להם ראוי ליתן התורה רק ליקראל, להתורה ראויה להגתן לבעלי מדות טובות, ושיש להם מדות תורניות, וזה אין בכח המלאכים, ויען ביקראל, כשאתם ירדתם לתוך ביתו קיבל אתכם בסבר פנים יפות, ונתן לכם לאכול, כדרך הכנסת אורחים בסבר פנים יפות ובשמחה רבה, ואתם כשבא בשר ודם למרום מליכה תקנתו בו ותרצו לפגוע בו, מזה ניכר שאין בכח כח מדות התורניות, ולזה אין ראוי לכם התורה, ולית לכם שייכות בגוה, על כאן לבניו הקדושים.

ויש להרחיב ביאור דברי הקדושים, דבגמרא (שבת פח:) איתא זה בנוסחא אחרת, דהמלאכים שאלו מה ליולד אשה בינינו, ומשה היה מתירא, ואמר הקב"ה למשה אחוז בכסא כבודי וחזור להם תשובה, ומיד השיב להן, עיין שם בגמרא. היינו על פי המבואר **במדרש שמואל** על משנת עקביא בן מהללאל (אבות ג, ו) על כפל הלשון דע מאין באת ואנה אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, ואחר כך מפרש עוד הפעם, מאין באת מטיפה סרוחה ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, למה לי הכפל והלא בהפירוש מבואר כל הלשון בדברים, עיין שם.

ותירץ כי התנא הקדוש המשיענו שני לבריות ולרכיס לכך ה', ו' כשהילך הרע רוצה להפילו שחת לתוך עצמות, ובנפילה ניחא ליה לקני (עי' ב"מ י.), מי אתה אשר תצוה בהיכל המלך בתורה ומצות, הלא אתה מלא חטאים ועונות ופשעים, ומה תשובה תורתך ועבודתך, וכתיבו ח"ו כמעט אין לו תקנה, לז תשוב ותען לו 'מאין באת' היינו מאין העליון, נשמתך חטובה מכסא הכבוד, ואתה חלק ילקי ממעל, 'ולאן אתה הולך' למקום המלאכים והשרפים, לעלמא דקשוט, ולפני מי אתה עתיד ליתן הדין, ב' ואם ח"ו ילכה להרהות לך כבודך עשרך וכל פעלך בתורה ומצות, ואתה מחנים רמי המעלה, לז תען כשיל כמולתו ותאמר לו הסיפא מהמשנה, מאין באת מטיפה סרוחה וכו'.

ובאמת זה תלוי בזה, לפי האדם זוכר מאין הוא בא מטיפה סרוחה, לזז תמיד ירחתו על פניו, ויוכל לזכור על ידי זה כי הוא נחלב מכסא הכבוד, כמבואר בחגרת הרמב"ן ז"ל, והוא בחמת מקשר ומחבר על ידי זה החלק בהכלל, מה שאין כן אם חלילה נשכח זאת מלוח לבו, ורוחה תמיד זכות לעצמו, והולך בגבהות וגסות הרוח, לז ממילא הוא מהנאמרים עליהם (סוטה ה.) אין אני והוא יכולין לדור בעולם, והוא כשיכול לוחק רגלי השכינה, ומרחיק את עצמו מהשורש, ואינו יכול לזכור במקור מחצבתו, כי הוא מרוחק ממנו, וירצה מהמשנה תלוי בסיפא.

וזה היה דברי הקב"ה למשה רבינו ע"ה 'לחוז בכסא כבודי וחזור להם תשובה', היינו מהחסרון שחמרו המלאכים שאתה יולד תאה, מזה בעצמו תוכל להסיבם, כי החסרון הזה הוא שפלות, שאדם נברא מטיפה סרוחה, לולם חסרון הזה הוא מעלה, שעל ידו נבוא לשפלות

ובזיטול המחיצה, ויוכל לזכות ולחזות בכסא כבודו, היינו לזכות בריבוי להמשכה, שמנחנו נחציצים מכסא כבודו.

ובאמת לא נוכל לזכות להתורה הקדושה רק על ידי הכנעה ושפלות, וכנוסח תפילתינו (תלמי נעמר) ונפשי כעפר לכל תהיה, ועל ידי זה פתח לבי בתורתך ואחרי מצותיך תרדוף נפשי. ועל ידי הביטול והכנעה ושפלות, ממילא יוכל להחזיר את חביבו, וכוחה בו מעלות טובות, ושיש לו יתרון ממנו, וזה הוא כלל התורה, וכמאמר הלל (עי' שבת לא.) ודבי עקיבא (ילקוט נדחים ט ד, ספרא קדושים ד) ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט, יח) זה כלל גדול בתורה.

ובאמת המלחיכים הם גבוהים במעלה, כי המה יגיר כפיו של הקב"ה, אבל לעומת זה המעלה לא יוכלו לבוא לביטול הזה, לזכור כי המה מטיפה קרוחה, ובלעדי זאת לא יוכלו לקבל התורה הקדושה. וזהו 'כלום יגר הרע יש בכסי', שלמה מיקרחל בא לידי הכנעה ושפלות בזכרו שלא די שנברא מטיפה קרוחה רק עוד היה בחטא ויגר הרע, וכמאמר דוד המלך ע"ה (תהלים נא, ז) הן בעון חוללתי, ומכל זה לבו נשבר ונדכה ונעשה כעפר ממש, ועל ידי זה הוא מקבל את כל המלא בסבר פנים יפות ומכניס לוחיים.

ואברהם מבינו ע"ה נקרא לוחבי (ישעיה מא, ח) על שם זה שלחב לכל לחד ולחפילו לערלים, מלא שהם פעולת הקב"ה, ומי שלוחב הפועל לוחב הפעולה, מה שאין כן מי שאין בו הביטול הזה. וזהו דברי המדרש על פי פירוש כ"ק **אאמו"ר** זללה"ה זי"ע הכ"מ, שהתורה שייך רק לישראל שיש להם המדות וההכנעות הנחוצות להתורה, מה שלי לפשר לקבל התורה זולתם, מה שאין בכח, וזו"ק. (כתי"ק)

[ג] **תשלום** דברי המדרש (שמו"ר כה, ג–ד) שהובא לעיל (לוח ו), להמדרש לוכח על פסוק (תהלים סח, יט) **עלית למרום וגו' לקחת מתנות באדם**, ולאחר דברי המדרש הנ"ל ליתא שם, **אמר הקב"ה למשה, לא נתנה לך תורה אלא בזכות אברהם וכו', ואין אדם האמור כאן אלא אברהם, שנאמר** (יהושע יד, טו) **האדם הגדול בענקים, הוי ומשה עלה אל האלקים** (שמות יט, ג). **ויקרא אליו ה' מן ההר וגו'** (שם), **ואין ההר אלא אבות, שנאמר** (מיכה ו, ב) **שמעו הרים את ריב ה', ומשה עלה וגו' עלה בענן וירד בענן וזכות אבות עולה ויורדת עמו.**

על לכך שפיקשנו על פי דברי קדושת **אאמו"ר** זללה"ה זי"ע הנ"ל (לוח ו), ועל פי דברי מאמר חז"ל (שבת פח:), והיינו שכל מה שלמד מכניע את עצמו ומשפיל את עצמו, על ידי זה הוא יותר מסוגל לקבל אור התורה, ויש לו סייעתא לל התורה. ועל ידי ישיעתו שהוא בשר ודם גולל מטיפה קרוחה, על ידי זה בא לל נקודת האמת, לרלות שפלות עצמו, וכמו שנאמר (תהלים נא, ז–ח) הן בעון חוללתי וגו' ובסתום חכמה תודיעני, היינו על ידי שאני יודע שנולדתי בעון, על ידי הכנעה זו יודע אני שאתה תחפון האמת, ושיהיה האמת מוקרם בנו בלב וכליות, 'הן אמת חפלת בטוחות', ועל ידי שאני מתבונן כי ובמולדתי רוחה לנכי שפלות עצמי ורוממות הש"ת, ויודע נכי נגד מי חטאתי, ועל ידי זה לני מתודה חטאתי בלמת ובלב שלם, ונתגלה לי חלק סודות התורה מילין סתימין, 'ובסתום' במילין סתימין, 'חכמה' תודיעתי מחכמה נפלאה (זוה"ק ח"ב פה.) 'תודיעני'.

ואברהם מבינו ע"ה על ידי שידע תולדותיו (עי' במדב"ר יט, ח) היה שפל בעיני עצמו, וכמאמר חז"ל (ב"ר נג, ח) הגבהתי עץ שפל (יחזקאל יז, כד) זה מברהם, ומחמת שפלותו קירב הרחוקים, והכניס גרים תחת כנפי השכינה (ב"ר לט, יד), כלרך החובב שרוצה להרבות עבדים למלך.

וזה פירוש הגמרא (ע"ז ט.) לשני מלפים תורה התחילו מותת הנפש משה עשו בתחן (במדבר יב, ה), היינו זה הוא התחלת ההכנה לתורה, מדות תורניות, לקבל את כל שלם בסבר פנים יפות, מחמת שהם יגיר נוכר מהקב"ה. וגמר וסיום ההכנה היה גם כן על ידי ויתן (שמות יט, ג), שנעשו כולם כאיש לחד, שנעשו חובבים זה לזה, ועל ידי זה זכו לקבל התורה (עי' ויק"ר ט, ט).

הביאור

ישראל ראויים ביותר לקבל את התורה כיון שיש להם מדות טובות ותורניות, עם מדת הכנעה ושפלות, מה שאין כן המלאכים שאף שהם גבוהים במעלה, אבל אין להם תורת המדות ואת הכח לבוא להתבטלות כמו ישראל.

- שני דרכים בדרכי המלחמה עם היצה"ר על פי ביאורו של המדרש שמואל בכפל הלשון של משנת עקביא בן מהללאל. ויבאר כי שניהם תלוים זה בזה
- טענת המלאכים על משה רבינו שבא לקחת את התורה, ועומק המכוון במה שהשיבם הקב"ה על זה 'לא זהו שאכלתם אצלו'.
- עומק המכוון בדברי מרע"ה 'כלום יצר הרע יש בכם'. ולמה היה צריך להשיב להם את התשובה דוקא כשהוא אוחז בכסא הכבוד, ומה הועיל לו כסא הכבוד להסיר את הפחד שהיה לו מהמלאכים שביקשו לשורפו בהבל פיהם.
- חסרונו וגנותו של האדם הוא לטובתו ולמעלתו, כי הוא סולם עליותיו בעבודת השי"ת, ועל ידם הוא מתקשר עם השי"ת מתוך ביטול והכנעה.
- מעלת תיקון המדות. ואיך לבוא על ידי זה למצות 'ואהבת לרעך כמוך', ולמדרגת "שנראה כל אחד מעלת חברנו ולא חסרונם".
- למה נקרא אברהם אבינו 'אברהם אוהבי' ומה הסימן למי שאוהב את הקב"ה באמת. ומהיכן זכה לזה אברהם אבינו ע"ה.
- על ידי הכרת האמת בערך שפלות עצמו עם וידוי וחרטה אמיתית זוכים להשיג חכמת התורה וסתרי תורה.
- עומק הכוונה שני אלפים תורה התחילו מ'ואת הנפש אשר עשו בחרן', והיכן ומה היה גמר סיום ההכנה לקבלת התורה.

מביא בקצרה את דברי המדרש בענין המלאכים שביקשו לפגוע במשה רבינו בשעה שעלה למרום לקחת את התורה – וקושיא גדולה על זה.

דברי כ"ק מרן אאמו"ר זצללה"ה זי"ע הריני כפרת משכבו על דברי מדרש רבה (שמות כח, א):

למה נאמר בפרשה של קבלת התורה שמשה עלה למרום, כמו שנאמר (שמות יט, ג): 'ומשה עלה אל האלקים'[א], כי **בשעה שעלה משה למרום** לקחת את התורה, היה צריך להיאבק עם המלאכים לקבל את התורה, כי **בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה,** כיון שהתורה היתה עד עתה למעלה, והיו עיניהם נשואות תמיד עליה, ורצו שישאר התורה להם, וחשש משה שמא ישרפוהו המלאכים בהבל שבפיהם[ב],

הערות וציונים

א. קושית המדרש היא, איך אפשר לומר שמשה עלה למרום, הרי אח"כ נאמר: 'ויקרא ה' אליו מן ההר', ר"ל שהקב"ה דיבר עמו בעודו עומד בהר, וא"כ מתחילתו של פסוק משמע כאילו שעלה משה לשמים, ומסופו של פסוק משמע שלא עלה משה אלא ששכינת כבוד ה' ירדה אליו אל ההר, וכן אמרו בגמרא סוכה (ה.) מעולם לא עלה משה למרום. ועל כרחך צריך לומר שמה שנאמר כאן עלה למרום אין הכוונה כפשוטו, אלא לדרשה הוא בא, לומר שמשה עלה ונתעלה על כל מלאכי מרום שנאבקו עמו, ורצו למנוע ממנו לקבל את התורה, וכדלהלן בהערה ד.

ב. כמבואר בגמרא שבת פח: כל זה באריכות, ויובא מזה להלן בהערה אות י, וראה עוד שם בהערה ז.

עשה בו הקב"ה את **קלסטורין** - תואר דמות **של פניו של משה דומה לפניו** של **אברהם.** ואז **אמר להם הקב"ה** למלאכי השרת וכי **אי אתם מתביישין הימנו** לפגוע בו? האם **לא זה הוא שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו**?, ושם עמדתם ברתת ובפחד מפניו[ג], ואז הניחו המלאכים את משה לנפשו ולא פגעו בו. **עיין שם בארוכה דברי המדרש**[ד].

ויש להבין מהו הטענה שיש על המלאכים, וכי בגלל שאכלו אצלו יכול לקחת מהם את מה שעיניהם נשואות ומצפים לזה, והיה עד עתה ברשותם. וכי שורת הדין נותן שכל מי שמארח אורח בביתו יכול אחר כך להיכנס לביתו של האורח וליטול משם כל מה שרוצה, ואפילו את היקר אצלו ביותר רק בגלל שהאורח אכל אצלו?

ביאורו של רבינו האדה"ז בדברי המדרש למה אין ראויים המלאכים לקבל את התורה.

אלא **הפירוש הוא: דהקב"ה** לא בא אליהם בטענה, אלא **השיבם בזה תשובה ניצחת** על מה שהם מבקשים את התורה לעצמם, והראה בעליל איך **שלא להם ראוי ליתן** את **התורה,** והתורה ראויה להינתן **רק לישראל,** כיון **דהתורה ראויה להינתן** רק **ל**אנשים שהם **בעלי מדות טובות,** ולא סתם מדות טובות מה שבדו אותם אנשים מלבם וקבעו על פי שכלם מהם מדות טובות, אלא אותם **שיש להם מדות תורניות** כפי מה שקבעו חז"ל על פי התורה, וכפי שהם שנויים במסכת אבות[ה], **ו**שני דברים אלו **זה אין בכם המלאכים, וישנו** רק **בישראל,** וסימן לכך שאין לכם מדות טובות ותורניות,

הערות וציונים

ג. עיין במדרש ב"ר מח, יד שמבואר שם איך שעמדו המלאכים בביתו של אברהם אבינו ברתת ובפחד מפניו, מרוב צדקתו וחסדו עמהם לארח אותם בביתו.

ד. זה לשון המדרש: דברי המדרש הם על הכתוב (שמות יט, ג): ומשה עלה אל האלקים. זהו שאמר הכתוב (תהלים סח, יט): עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם. דבר אחר. עלית למרום שבית שבי - בנוהג שבעולם הנכנס למדינה נוטל דבר שאין עין בני המדינה עליו, ומשה עלה למרום ונטל את התורה שהיו הכל נושאים עיניהם עליה, הוי עלית למרום שבית שבי. יכול מפני ששבה אותה נטלה בחינם, תלמוד לומר לקחת מתנות באדם - בלקיחה ניתנה לו. יכול יהא חייב ליתן לו דמים, תלמוד לומר מתנות - במתנה ניתנה לו. באותה שעה ביקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטרין של פניו דומה לאברהם, אמר להן הקב"ה: אי אתם מתביישים הימנו, לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו, אמר הקב"ה למשה לא ניתנה לך תורה אלא בזכות אברהם, שנאמר לקחת מתנות באדם. ואין האדם האמור כאן אלא אברהם, שנאמר: האדם הגדול בענקים. הוי - אומר, זהו מה שנאמר כאן בפרשה 'ומשה עלה אל האלקים' - שעלה ונתעלה והתגושש עם המלאכים וניצח אותם ויצא וידו על העליונה. ובמאמרו להלן אות ג [המצורף כאן] מוסיף רבינו לבאר את סיום דברי המדרש.

ה. פירשנו את דברי רבינו על פי מה שכתב הרע"ב מברטנורא בפירושו על המשנה (אבות פ"א מ"א) 'משה קבל תורה מסיני': ...וחכמי אומות העולם גם חברו ספרים כמו שבדו מלבם בדרכי המוסר כיצד יתנהג האדם עם חברו, לפיכך התחיל התנא במסכת זו 'משה קבל תורה מסיני', לומר **שהמדות והמוסרים שבזו המסכתא לא בדו אותם חכמי המשנה מלבם אלא אף אלו נאמרו בסיני.** והחילוק בין מדות טובות שהם תורניות למדות טובות סתם, כי התורה הק' היא תורת אמת וקים לעד, ממילא המדות שקונה על ידי התורה הק' הם מדות אמיתיות וקיימים בו לעד, משא"כ המדות שבדו אותם האומות מלבם, **א.** הם אינן אמת אלא שקר [כי תכלית המדות הוא להיטיב עם השני משום 'ועשית הישר והטוב' כפי רצון הבוית"ש, ומדות אוה"ע לגרמייהו הוא דעבדין]. **ב.** שאינם קיימים לעד, ולפי מה שכדאי להם באותה שעה כך הם משנים את כללי המדות, ואכמ"ל בזה. ועיין מש"כ בשם משמואל פ' קדושים תרע"ו ד"ה וכי תבואו, ש**זולת התורה אפילו יתייגע כל היום לקבוע בעצמו מדות טובות ויתעוור עצמו באהבה וירא אינו כלום.** וע"ע שם באריכות הביאור בזה בפ' אמור תרע"א ד"ה במד"ר.

שהרי **כשאתם ירדתם לתוך ביתו** של אברהם, [אף שהייתם נדמים לו כערביים עובדי ע"ז, מכל מקום] רץ לקראתכם ו**קיבל אתכם בסבר פנים יפות, ונתן לכם לאכול,** וסעד את לבכם **כדרך** שצריך לקיים מצות **הכנסת אורחים**, שיותר ממה שיש מצוה להאכיל את האורח יש מצוה לקבלו **בסבר פנים יפות ובשמחה רבה**[ו], ואילו **אתם** אפילו **כשבא** לפניכם **בשר ודם** שהוא פחות ממדרגתכם ועלה **למרום אליכם תקנאו בו**, שבזה אתם מראים שאין בכם מדות טובות, **ו**לא זו בלבד שאתם מקנאים בו אלא עוד **תירצו לפגוע בו?**, הרי **מזה ניכר שאין בכם כח** של **מדות תורניות**[ז], **ו**בגלל **זה** שאין לכם מדות טובות ומדות תורניות **אין ראוי לכם התורה, ו**לא רק שאין ראוי לכם התורה אלא אפילו **לית לכם שייכות בגוה,** - אין לכם שום שייכות וענין עם התורה **עכ"ד הקדושים**[ח]:

הרחבת ביאור בעומק דברי האדה"ז והבנה עמוקה בחילוק שיש בין ישראל למלאכים בענין תיקון המדות. ותשובת משה רבינו למלאכים למה אין הם ראויים לקבל את התורה.

ויש להבין היטב מדוע קשור התורה עם המדות, עד שבגלל שאין למלאכים מדות תורניות אין להם שייכות כלל אל התורה .

כדי **להרחיב ביאור דבריו הקדושים**[ט], יש להקדים עוד מדברי חז"ל בענין זה. **דבגמ'** (שבת

הערות וציונים

ו. **מש"כ רבינו "שצריך לקבל את האורחים בסבר פנים יפות ובשמחה רבה"** הוא על פי מה שאמרו בגמרא (כתובות קיא:) אמר רבי יוחנן, טוב המלבין שינים לחברו יותר ממשקהו חלב, שנאמר 'ולבן שינים מחלב'. אל תקרי ולבן אלא ולבון. ואיתא באבות דרבי נתן (סוף פרק יג): והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות. כיצד, שאם נתן אדם לחברו כל מתנות טובות שבעולם ופניו כבושים בארץ, מעלה עליו הכתוב כאלו לא נתן לו כלום. **אבל המקבל את חברו בסבר פנים יפות אילו לא נתן לו כלום מעלה עליו הכתוב כאילו נתן לו את כל המתנות טובות שבעולם.** וכן לענין צדקה נפסק להלכה בשו"ע בהלכות צדקה (יו"ד סי' רמט ס"ג): צריך ליתן הצדקה **בסבר פנים יפות בשמחה ובטוב לבב,** ומתאונן עם העני בצערו ומדבר לו דברי תנחומין, ואם נתנה בפנים זועפות הפסיד זכותו. וכתב שם בביאור הגר"א שמקור דברי המחבר הוא מדברי הגמרא 'טוב המלבין שינים לחברו יותר ממשקהו חלב. וכן כתוב (משלי טו, יז): טוב ארוחת ירק ואהבה שם משור אבוס ושנאה בו. ויש לרבינו עוד ביאור עמוק בענין זה כמבואר במאמריו להלן בפרשה אותיות יא. יב.

ז. רבינו מציין כאן שני דברים: **א. שקנאו בו.** וזה מראה בעליל שאין בהם לא מדות טובות. [שהרי הקנאה הוא אחד משלושת יסודי המדות רעות שמוציאים את האדם מן העולם]. **ב. שביקשו לפגוע בו.** וזה מראה שאין בהם מדות תורניות, שגם אם בא לקחת מהם את התורה שהיתה עד עכשיו אצלם, איך ביקשו לפגוע בו, וכי עושה אדם דין לעצמו, וגם אם נפשם חמדה לדעת כל רזי התורה, הרי התורה אוסרת אפילו להרים יד על איש ישראל אפילו בלי להכותו, ואיך ביקשו לפגוע במשה ולשרפו בהבל פיהם. והיו צריכים רק לבקש מהקב"ה 'תנה הודך על השמים' - שיתן להם את התורה, והוא יעשה כרצונו וחפצו. והטעם שאין למלאכים מדות כי לא נבראו לכך, אלא נבראו לעשות שליחותו של הקב"ה לכל אתר דמשתלחין, עיין באוה"ח הק' בפרשה. וע"ע בזה בזה באריכות בשם משמואל פ' אמור הנ"ל.

ח. דברי רבינו הזקן זי"ע יסודתם בהררי קודש בדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ט מהלכות עבדים ה"ח שזרעו של אברהם אבינו והם ישראל שהשפיע להם הקב"ה טובת התורה וצוה אותם בחוקים ומשפטים צדיקים, רחמנים על הם הכל, וע"ע מש"כ כעין זה בפ"י מהל' מתנות עניים ה"א ובסוף ה' דעות, וראה עוד להלן בהערה אות יב.

ט. ועוד, שהרי כל אחד יש לו מה לתקן בעניני מדותיו, ולא מצינו שיהיה אסור לאדם ללמוד כל זמן שאין מדותיו מתוקנות, ואדרבה תיקון המדות הוא רק באמצעות התורה, כמאמר חז"ל המאור שבה מחזירו למוטב, ואמרו עוד, לעולם ילמד שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, ועוד כהנה וכהנה, וא"כ למה **אין ראוי להם התורה 'כלל'?** ועוד יותר קשה מה שכתב האדה"ז ש**אין למלאכים שייכות אל התורה?**, אדרבה שילמדו תורה, ועי"ז יתקנו את המדות

פח:) **איתא** בענין **זה** של עליית משה למרום **בנוסחא אחרת, דהמלאכים שאלו מה לילוד אשה בינינו, ומשה היה מתיירא,** שמא ישרפוהו בהבל פיהם **ואמר הקב"ה למשה אחוז בכסא כבודי וחזור להם תשובה, ומיד השיב להן,** והראה להם על הרבה דברים הכתובים בתורה שאין שייך להם כלל, ועיקר ההוכחה הוא בטענה "כלום יש יצר הרע יש בכם", **עיי"ש בגמ'.**

ולכאורה צריך להבין: א. איזה גנאי נתכוונו המלאכים בכינוי שנתנו למשה שהוא 'לילוד אשה'. ב. למה היה צריך משה לאחוז בכסא הכבוד דוקא כדי להשיב למלאכים, וכי לא היה יכול להשיב להם תשובה בלא זה. ג. מה הועיל הכסא הכבוד שסר פחדו של משה עד שהיה יכול מיד להשיב להם.

מקדים לבאר על פי דברי המדרש שמואל על משנת 'עקביא בן מהללאל' שיש שני אופני תכסיסי היצה"ר איך להכשיל את האדם, ולעומתם שני דרכים איך להתגבר עליו ולנצחו.

וביאור הכוונה בדברי הגמרא **היינו על פי המבואר במדרש שמואל על משנת עקביא בן מהללאל** (אבות פ"ג, מ"א) הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. וקשה **על כפל הלשון** שנאמר שם במשנה, **דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, ואחר כך** חוזר ומוסיף גם ל**פרש עוד הפעם, מאין באת מטיפה סרוחה, ולאן אתה הולך למקום עפר רמה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, למה לי הכפל** ולא היה לו לומר כלל את החלק הראשון במשנה, כי **הלא בהפירוש מבואר כל השלשה דברים**, וא"כ היה צריך לומר רק את החלק השני. **ע"ש**[א]. **ותירץ, כי התנא הקדוש** בא ל**השמיענו שני דברים** והם שני **דרכים** לאדם איך **ל**התגבר על יצרו ולהתעלות על ידם בתיקון המדות, ומדות מתוקנות הם **דרך ה'**[ב].

הערות וציונים

שלהם. וליישב כל זאת [ועוד] בא רבינו להרחיב ביאור בדברי אביו רבינו הזקן זי"ע.

א. זה לשון הגמרא שם: אמר רבי יהושע בן לוי, בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, מה לילוד אשה ביננו, אמר להם לקבל תורה בא, אמרו לפניו, חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם ואתה מבקשה ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. אמר לו הקב"ה למשה החזיר להם תשובה, אמר לפניו רבוש"ע מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל פיהם וכו'... מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב, כלום קנאה יש ביניכם, יצר הרע יש ביניכם, מיד הודו לו להקב"ה שנאמר 'מה אדיר שמך בכל הארץ' ואילו תנה הודך על השמים לא כתיב. ומבואר מדברי הגמרא שאחד הטענות החזקות שהכריע בו משה את המלאכים הוא השאלה: "כלום יצר הרע יש בכם" ואם אין בכם יצר הרע א"כ אין התורה שייך לכם. ורבינו יבאר את עומק הכוונה בזה.

יא. רבינו מציין לעיין שם אף שהוא מעתיק כאן את דבריו, ואולי כוונתו למה שהקשה שם עוד למה אמר התנא 'דע' שהוא לכאורה מיותר לגמרי, שהיה די לומר הסתכל וכו', מאין באת. ולפי תירוצו של המדרש שמואל מיושב שפיר, כי רק בחלוקה הראשונה נאמר דע, ובחלוקה השניה נאמר רק מאין באת וכו', כי בחלוקה הראשונה הוא מדבר להנשמה ולאנשים חשובים בעלי מדע, ולהם אומר דע - והתבונן בגודל רום מעלתך וכו', ולכן בחלוקה השניה שהוא מדבר ליצר הרע, אינו אומר דע, אלא בהסתכלות לבד על שלושה דברים הללו אי אתה בא לידי עבירה. וע"ע להלן בהערה אות כ.

יב. כמו שכתב הרמב"ם ז"ל (פ"א מהלכות דעות) : ומצווין אנו ללכת בדרכים האלו הבינונים והם הדרכים הטובים והישרים,

דרך **א', כשהיצר הרע רוצה להפילו שחת לתוך עצבות,** ו**על** ידי זה **בנפילה** של האדם בעצבות **ניחא ליה** להיצר הרע **דלקני** בזה את האדם תחת רשותו, ולמשול עליו להכשילו עוד בכל האיסורים שבתורה[ג]. וכדי להביאו לעצבות ויאוש אומר לו: **מי אתה אשר תבוא בהיכל המלך** לעסוק **בתורה ומצות, הלא אתה מלא חטאים ועוונות ופשעים,** ו**אם כן מה חשובה תורתך ועבודתך,** הרי הכל הולך לסטרא אחרא, ואין לך בזה כלום[ד], ומראה לו עוד ש**כאילו ח"ו כמעט אין לו תקנה** לרוב חטאיו ופשעיו, וכל זה כדי להפילו בעצבות ויאוש. **אז תשוב ותען לו** כנגדו שלושה תשובות: א- '**מאין' באת, היינו** שאתה בא ממקום גבוה מאד נעלה, **מ**קום הנקרא **'אין העליון'**[טו], כי **נשמתך חצובה מ**תחת **כסא הכבוד, ואתה חלק אלקי ממעל** ממש, וכל מה שיש בכלל יש בפרט, ויש בך חלק אלקות ממש, ואתה חלק מהכלל - מהקב"ה בעצמו כביכול[טז]. ב- **ולאן אתה הולך, ל**עולם העליון שהוא **מקום המלאכים והשרפים, לעלמא דקשוט** - עולם האמת. ג- **ולפני מי אתה עתיד ליתן הדין,** שיהיה לך את הזכות הגדול לעמוד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה[יז]. עד כאן הביאור איך להתגבר על היצה"ר שרוצה להפילו לעצבות ויאוש.

דרך **ב', ואם ח"ו ירצה** להכשילך באופן אחר על ידי שיבוא **להראות לך כבודך עשרך ורב פעלך בתורה ומצות ושאתה מאנשים רמי המעלה,** כדי להכניס בך גאוה, ובכך להרחיק אותך ח"ו מהשי"ת, **אז תען** ליצה"ר שהוא מלך זקן ו**כסיל,** ותען לו **כאולתו** וטיפשותו[יח], **ותאמר לו הסיפא מהמשנה, מאין באת מטיפה סרוחה וכו'** ואין לי במה להתגאות כלל. **ובאמת** שני הדרכים אחת הם כי **זה תלוי בזה, ד**רק **אם האדם** בהכנעה וענוה על ידי ש**זוכר מאין הוא**

הערות וציונים

שנאמר והלכת בדרכיו. כך למדו בפירוש מצוה זו, מה הוא נקרא חנון אף אתה היה חנון, מה הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום וכו'. **ולפי שהשמות האלו נקרא בהן היוצר... נקראת דרך זו "דרך השם"** והוא שלמד אברהם אבינו לבניו, שנאמר 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו את **דרך השם**. וההולך בדרך זו מביא טובה וברכה לעצמו...

יג. כפי שמבאר רבינו בספרו הק' פעמים רבות אין ספור שזהו כל תכליתו של היצה"ר, שלאחר שהסית את האדם לחטוא הוא שובר את רוחו לא כדי לשבור את רוחו בגלל החטא שעשה, אלא כדי לגרור אותו על ידי זה מחטא קל שעשה אל חטא חמור, וממעט עוונות אל ריבוי עוונות, באומרו כי לאחר שחטא ונתרחק כל כך מהקב"ה שוב אין לו כבר מה להפסיד. וע"ע בפ' וישב אות א ובחנוכה אות לב.

יד. עיין בדברי רבינו באריכות בפרשת בא אות ה.

טו. שורש נשמות ישראל הם בעולמות המחשבה, שהם כתר חכמה ובינה. וכן איתא במדרש (ב"ר א, ד): האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח עלו במחשבה להבראות וכו', מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר. ומה שכתב רבינו שהנשמה שרשה מבחינת אין וזהו 'מאין באת'. פירושו: שבחינת אַיִן הוא תואר על האור אין סוף ברוך הוא שלמעלה מגדר הנבראים, שאין לנבראים שום השגה בו כלל, ולכן נקרא בשם 'אין' להורות על גודל העלמתו כאילו שאינו נמצא, מפני שאין השגה בו כלל. וזהו התשובה הניצחת ליצר הרע שבא לומר לאדם מי הוא ומה הוא, ועל זה משיבים לו מנין לך מה אני, הרי אני בא 'מאין' שהוא מקום גבוה מאד נעלה שאין לשום נברא שום השגה כלל.

טז. על פי ביאורו של רבינו להלן.

יז. עיין מה שכתב רבינו בפ' תולדות אות יא ד"ה ובזה יתורץ ובפ' שמיני אות א ד"ה והענין, ובפ' קדושים אות ג ד"ה קדושים תהיו בביאור הכתוב 'לפני ה' תטהרו' את גודל יקרת מעלת וחשיבות האדם במה שזוכה לעמוד לפני ה', והוא מדרגה גבוהה מאד נעלה.

יח. עיין מה שכתב רבינו בפרשת בא אות א [ועוד הרבה] שאין לך טיפש יותר גדול מהמתגאה, וזלה"ק: ובאמת כאשר מתגאה האיש ומרים לבבו ושוכח כי הקב"ה נותן לו כח לעשות חיל, וכמאמר דהע"ה 'למה רגשו גוים' וגו', אז יושב בשמים

בא מטיפה סרוחה, אזי תמיד יראתו על פניו שלא לחטוא ולא להתגאות, כי הוא יודע כי מצד חומריותו הוא יכול ליפול בכל רגע לעומק שאול תחתית לולא הקב"ה שעוזר לו, **ו**ממילא **יוכל לזכור על ידי זה כי הוא נחצב מכסא הכבוד, כמבואר באגרת הרמב"ן ז"ל"ט, ו**אם האדם נכנע ואינו מתגאה **הוא באמת מקשר ומדבק** את עצמו **על ידי זה** את **החלק** שבו **בתוך הכלל,** דהיינו שמקשר את עצמו [שהוא 'חלק' מאלקי ממעל] עם הקב"ה בעצמו שהוא הכלל. **מה שאין כן אם חלילה נשכח זאת מלוח לבו,** מהיכן הוא בא ולאן הוא הולך, **ורואה תמיד זכות לעצמו, והולך בגבהות וגסות הרוח,** לא יתכן שיהיה באופן כזה מקושר להקב"ה, כי **אז** בגאוותו **ממילא הוא מהנאמרים עליהם** 'גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל', ודרשו חז"ל שכל המתגאה אומר עליו הקב"ה: **"אין אני והוא יכולין לדור בעולם"** (סוטה ה'.). **ו**עוד אמרו (שם): כל המהלך בקומה זקופה **הוא כביכול דוחק רגלי השכינה, ו**כיון שעל ידי הגאוה האדם **מרחיק את עצמו מהשורש** - מהקב"ה, והוא דוחק ממנו את השכינה, ממילא **אינו יכול לזכור במקור מחצבתו, כי** הרי **הוא מרוחק ממנו**, ודבר שאין אדם שם על לבו לבסוף נשכח ממנו לגמרי, ולכן כפל עקביא בן מהללאל את דבריו, לומר כי **רישא מהמשנה תלוי בסיפא,** כי לפי כמה שיתרחק יותר מהגאוה כך יתקרב ויתחבר יותר אל השורש, וממילא ייוכל לקיים את הרישא של המשנה, שיזכור תמיד את מקור מחצבתו אשר מכסא הכבוד חוצבה - ושהוא חלק אלקי ממעל, ועי"ז יתגבר תמיד על יצרו ולא יתן לו אפשרות להפילו ח"ו.

עַל פִּי זֶה מְיֻשָּׁב אֶת כָּל שִׁלּוּשֶׁת הַקּוֹשְׁיוֹת שֶׁהוּבְאוּ לְעֵיל עַל דִּבְרֵי הַגְּמָ' בְּשַׁבָּת.

ועל פי זה נוכל להבין היטב את דברי הגמרא בשבת, שז**ה היה דברי הקב"ה למשה רבינו ע"ה** בבואו לקבל את התורה, והיה מתירא מהמלאכים: **אחוז בכסא כבודי ו**על ידי האחיזה בכסא הכבוד משם דוקא **חזור להם תשובה, היינו מהחסרון שאמרו המלאכים** בכינוי שנתנו לך **שאתה 'ילוד אשה', מזה בעצמו תוכל להשיבם** תשובה ניצחת**, כי האמנם ש**מצד אחד **זה הוא שפלות, שאדם נברא מטיפה סרוחה, אולם חסרון הזה** מצד שני **הוא מעלה,** כיון **שעל ידו נבוא לשפלות וביטול האמיתי,** שזהו עיקר ההכנה לקיום התורה והמצוות

הערות וציונים

ישחק, היינו ששוחק ממנו, שהוא באמת שחוק וליצנות איך יתוש קטן ירצה להתגאה על הארי, ועוד יותר להבדיל אלף אלפי אלפים הבדלות על יוצר כל.

יט. וז"ל: בעבור הענוה תעלה על לבך מדת הירא, כי תתן אל לבך תמיד מאין באת, ולאן אתה הולך, ושאתה רמה ותולעה בחייך ואף כי במותך, ... וכאשר תחשוב את כל אלה תירא מבוראך ותשמר מן החטא, ...וכאשר תתנהג במדת הענוה אז תשרה עליך רוח השכינה וזיו כבודה וחיי העוה"ב... לכן השפל עצמך וינשאך המקום.

כ. לעיל כשהביא רבינו את דברי המדרש שמואל ציין לעיין שם, ובהערה אות י ביארנו כוונתו. והנה לפי המבואר כאן בדברי רבינו יש ליישב בזה עוד קושיא שהקשה שם המדרש שמואל והוא: דלכאורה קשה במה שאמר התנא הסתכל בשלושה דברים, מנינא למה לי? והוא מתרץ שם שבא להורות שרק בהתבוננות בכל השלושה דברים אי אתה בא לידי עבירה, אבל אם תתבונן רק בשני דברים וכש"כ רק בדבר אחד לא יועיל ע"ש. ולדברי רבינו יש ליישב, שבא להורות שהגם שהוראת התנא הם לשתי חלוקות, אחד לנשמה ולאנשים חשובים וכו', וא"כ יש כאן שני פעמים שלושה הסתכלות, מכל מקום כל הששה דברים אחת הם ואינם אלא שלושה, כי זה תלוי בזה כמו שביאר רבינו.

ותיקון המדות ולהתקרב אל השי"ת[כא], וממילא **יוכל** גם **לזכור ולאחוז בכסא כבודו, היינו לזכור** את גודל יקרת ערך מעלתו, כמו שמרומז **ברישא דהמשנה** במאמר התנא 'מאין באת' **שאנחנו נחצבים** מאין העליון **מכסא כבודו,** וכמו שנתבאר שזה תלוי בזה, שכל כמה שזוכר יותר שפלות עצמו רואה יותר את ערך יקרת מעלתו מצד נשמתו שהיא חצובה מכסא כבודו, והוא חלק אלקי ממעל ממש[כב].

התנאי לזכות לקבלת התורה הוא בקיום מצות 'ואהבת לרעך כמוך' כי זה כלל גדול בתורה, ואי אפשר לבוא לזה אלא על ידי ביטול והכנעה.

ובאמת לא נוכל לזכות לקבלת והשגת **התורה הקדושה רק על ידי הכנעה ושפלות, וכנוסח** שאנו אומרים ב**תפילתינו** (באלוקי נצור), שקודם כל אנו מבקשים ונ**פשי כעפר לכל תהיה,** ורק אח"כ **על ידי זה** אפשר לבקש עוד **פתח לבי בתורתך ואחרי מצותיך תרדוף נפשי[כג]. ועל ידי הביטול והכנעה ושפלות, ממילא יוכל** לזכות גם **לאהוב את חבירו, ורואה בו** תמיד **מעלות טובות, ו**יבין **שיש לו** לחברו **יתרון ממנו, וזה הוא כלל** של כל **התורה,** שכל התורה כולה בכלל זה של מצות 'ואהבת לרעך כמוך' **וכמאמר הלל** לאותו הגר שבא להתגייר אצלו וביקשו ללמדו את כל התורה כולה על רגל אחת, ואמר לך 'דעלך סני לחברך לא תעביד', **ו**כן אמר **רבי עקיבא ואהבת לרעך כמוך** (ויקרא יט, יח) **זה כלל גדול בתורה** (שבת לא. ע"ש[כד], ובירושלמי נדרים פ"ט ה"ד, ובתו"כ קדושים).

הערות וציונים

כא. על פי דברי רבינו להלן, ובכמה מקומות [ועיין בפרשת בשלח אות ו ובפרשת משפטים אות ד, ואי אפשר לפרט את כולם כי רבים הם] וראה עוד להלן בהערה כג.

כב. ובזה נתיישבו כל הג' תמיהות דלעיל: **א.** דמה שאמרו על משה שהוא ילוד אשה נתכוונו לומר שיש בו יצה"ר, ובכל רגע הוא ממוכן לחטוא, כי אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו. **ב.** ועל זה הורה הקב"ה לאחוז בכסא כבודו, שזה רומז על מעלתם של ישראל בבחינת 'מאין באת' - מאין העליון, שהם חצובים מכסא הכבוד. **ג.** ואף שיש בהם יצה"ר הרי אדרבה זה שיש להם יצה"ר וממילא באים להכנעה, זה גופא יזכיר להם את גודל יקרת ערך מעלתם.

כג. בפרשת פרה אות א (ד"ה וזה) מבאר רבינו את עומק הענין בזה, מדוע אי אפשר לזכות לתורה בלי הקדמת הכנעת הלב, וזלה"ק: ..."ע"י גודל הכנעה הוא זוכה לאור התוה"ק, וכמו דאיתא בזוה"ק עה"כ 'לב נשבר וגו' לא תבזה' כגוונא דכלי חרס דאתמר בהון נשברו טהרו, וכמו"ש ז"ל שבירתן זו היא טהרתן, וע"י שבירת הלב זוכה ללב טהור, שהוא בעיניו כאפס וכאין, ואפי' ידמה לו שיש בו מעלה עכ"ז כשיתבונן היטב ימצא כי לא עשה מאומה, ...ועי"ז רוח חדשה אתן בקרבכם, **כי לא יוכל להיות לובש צורה חדשה רק אם פושט צורה הישנה, כמו שאם ירצה לעשות מכלי מתכות כלי אחר צריכין להתיכה כולה ואז נוכל לעשות ממנה כלי חדש,** וע"י שמכניע את עצמו ומשליך כל השטותים מעליו ופושט צורה הישנה, יוכל לזכות לחדש שהיא רוח חדשה, וכסדר הכתוב לב טהור ברא לי אלקים ואחר כך ורוח נכון חדש בקרבי, שלא תתכן הרוח חדשה כי אם על ידי שקדמה לה הטהרה". ועיין עוד מה שכתב רבינו במאמרו לחנוכה אות נח ביאור ארוך ונפלא בזה.

כד. דברי רבי עקיבא הם בירושלמי ותו"כ, (וכן הוא במדרש ב"ר כד, ח), ובמסכת שבת הובא המעשה של הגר עם הלל הזקן, ורבינו מציין לעיין שם, כי שם איתא שאמר לו הלל: דעלך סני לחברך לא תעביד היא כל התורה כולה ואידך פירושא זיל גמור. ואין זה מוכרח שכוונתו היתה על מצות 'ואהבת לרעך כמוך' כי רשי"ל מפרש שם בפירוש הראשון שכוונתו היתה מלשון הכתוב: 'דיעך וריע אביך אל תעזוב' זה הקב"ה, אל תעבור על דבריו, שהרי עליך שנאוי שיעבור חברך על דברך. אבל בפירוש השני כותב רש"י: לשון אחר, חברך ממש, כגון גזילה גניבה ניאוף ורוב המצוות. והנה גם ללשון השני שרומז על מצות ואהבת לרעך כמוך, כותב רש"י שרק רוב התורה תלוי בה ולא כל התורה, כיון שהוא נוגע רק לענין מצוות שבין אדם לחברו, ולא על מצוות שבין אדם למקום, ואילו בגמרא איתא שזו כל התורה כולה [היינו גם מצוות

ומבאר עפי"ז כי אף שגדולת המלאכים גבוה מאד, אבל לעומת זה יש יתרון גדול מאד לגדולתם ומעלתם של ישראל לעומת המלאכים.

ואמנם **באמת המלאכים הם גבוהים במעלה** שלהם עד מאד, **כי המה יציר כפיו של הקב"ה,** ואין בהם שום חומר וגוף, וממילא לא שייך שיהיה בהם שום פגם וחסרון כל שהוא, **אבל לעומת זה** הרי דוקא מצד **המעלה** הגדולה שיש להם **לא יוכלו לבוא לביטול הזה, לזכור כי המה מטיפה סרוחה, ו**לכן אינם ראויים לקבל את התורה, כי **בלעדי זאת** ההכנעה והענוה **לא יוכלו לקבל** את **התורה הקדושה. וזהו** שהשיב להם משה רבינו: **כלום יצר הרע יש בכם,** כלומר **ש**אין לכם את המעלה שיש לכל **אדם מישראל,** שדוקא בגלל שיש בו יצה"ר הוא **בא** על ידי זה **לידי הכנעה ושפלות, בזכרו שלא די שנברא מטיפה סרוחה רק עוד היה בחטא ויצר הרע, וכמאמר דוד המלך ע"ה** (תהלים נא, ז) **הן בעון חוללתי, ומכל זה לבו נשבר ונדכה ונעשה כעפר ממש, ועל ידי זה הוא** יכול לקיים מצות עשה של 'ואהבת לרעך כמוך' ולכן הוא **מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות ומכניס אורחים** בשמחה רבה, **ואברהם אבינו ע"ה נקרא 'אוהבי'** (ישעי' מא, ח) רק **על שם זה שאהב לכל אחד ואפילו לערלים,** ולכן רץ לקראת שלשה אנשים אפילו שנדמו לו כערביים, **מצד שהם פעולת הקב"ה, ומי שאוהב** את **הפועל** [היינו את הקב"ה] **אוהב הפעולה, מה שאין כן מי שאין בו הביטול הזה** לא יוכל לבוא לאהבת הפעולה - ולמצוות 'ואהבת לרעך כמוך', וממילא לא יוכל לקבל את התורה.

מסיים בביאור דברי אביו האדה"ז זי"ע למה אין התורה ראויה למלאכים, ואין להם שום שייכות עם זה.

ועם כל האמור יובן כי **זהו דברי המדרש על פי פירושו** של **כ"ק אאמו"ר זצללה"ה זי"ע הכ"מ, ש**כתב ש"אין התורה ראויה להינתן למלאכים, ולא זו בלבד אלא שאף אין להם שייכות אל התורה". כי לפי הנתבאר הרי כל התורה כולה [הן המצוות שבין אדם למקום והן המצוות שבין אדם לחברו] היא לבוא למצוות 'ואהבת לרעך כמוך' **ש**אי אפשר לבוא לזה אלא על ידי הכנעה, לראות את שפלו עצמו ומעלת חברו, ולכן **התורה שייך רק לישראל,** כיון **שיש** רק **להם** את ההכנעה האמיתית מצד שיש בהם יצה"ר, וזהו **המדות וההכנות הנחוצות להתורה, מה שאי אפשר לקבל התורה זולתם** של המדות הטובות ותורניות **מה שאין בכם** מדות אלו, ולכן אין התורה ראויה לכם, ואין לכם שום שייכות עם התורה **ודו"ק**[כה]. (כתי"ק).

הערות וציונים

שבין אדם למקום] ואידך - כל שאר הדברים הם רק פירוש לזה, וא"כ עדיין לשני הלשונות שברש"י צריך ביאור למה צירף רבינו את מאמרו של הלל עם רבי עקיבא ששניהם נתכוונו לדבר אחד, שכל התורה כולה כלולה במצות ואהבת לרעך כמוך, הרי בדברי הלל לא משמע כן? וזהו שכתב רבינו בעצמו לעיין שם. והביאור לכל זה הוא כפי מה שכתב כ"ק מרן רבינו האמרי מנחם זי"ע במאמריו לשבועות אות ו לבאר למה אין התורה ראויה להינתן אלא לאומה שהיא אוהבת שלום, ובתוך דבריו מביא מדברי רבינו הישמח ישראל זי"ע ומבארו היטב ע"ש.

כה. עיין לעיל בריש המאמר (לאחר הבאת דברי האדה"ז) מה שיש לבאר בזה, וראה עוד שם בהערה אות ט שביארנו מה שצריך להבין בדברי רבינו האדה"ז זי"ע, וכאן מגיע רבינו בסיום המאמר לביאור הדברים, ומציין [שלא כהרגלו] בסופו 'ודו"ק', כיון שעדיין יש הרבה לדייק ולהשכיל בדברי האדה"ז.

המאמר דלהלן הוא הוספה על המאמר הנ"ל, ואינו מכתב ידו אלא נאמר בשוה"ט, והוא בא להוסיף ולבאר את המשך דברי המדרש הנ"ל שהתורה ניתנה לישראל רק בזכותו של אאע"ה, ואותו הזכות גם התלווה עם משה רבינו בעלייתו וירידתו מן ההר לקבל את התורה.

[ג] תשלום וסיום **דברי המדרש** (שמו"ר כח, א-ב) **שהובא לעיל** (אות א)**, דהמדרש דורש על פסוק** (תהלים סח, יט) **עלית למרום וגו' לקחת מתנות באדם**[כו]**, ולאחר דברי המדרש הנ"ל איתא שם, אמר הקב"ה למשה, לא נתנה לך תורה אלא בזכות אברהם וכו',** שנאמר 'לקחת מתנות באדם' [בזכות אדם] **ואין אדם האמור כאן אלא אברהם, שנאמר** (יהושע יד, טו) **האדם הגדול בענקים** - וזה אברהם אבינו[כז]**, הוי** אומר, זהו שנאמר בפסוק **ומשה עלה אל האלקים** (שמות יט, ג) עלה ונתעלה והתגושש וניצח, ויצא מן המלאכים וידו על העליונה. **ויקרא אליו ה' מן ההר וגו'** (שם)[כח]**, ואין ההר** האמור כאן **אלא** לרמוז על ה**אבות, שנאמר** (מיכה ו, ב) **שמעו הרים** [שהם האבות[כט]] **את ריב ה',** ובא הכתוב לומר שבזכות ההר - אברהם שהוא ראש האבות **משה עלה וגו'** זכה משה להיכנס בין המלאכים שסביבות מרכבת כבוד ה' שירדה על הר סיני, **עלה** על ההר ונכנס אל תוך המעבה **בענן** ששכן שם כבוד ה', **ולאחר מכן ירד בענן ויצא** משם בשלום בלי להינזק מהמלאכים שבקשו לשורפו, וכל זה מפני **זכות אבות** הרמוז בתיבת 'ההר' שהיתה עולה ויורדת עמו.

ומבאר מהו אותו הזכות הגדול של אאע"ה, ואיזה הוראה יש לנו ללמוד מזה

ולהבין איזה זכות של אברהם אבינו התלווה עמו תמיד, הוא **על דרך שפירשנו על פי דברי קדושת אאמו"ר זצללה"ה זי"ע הנ"ל** (אות א)**, ועל פי דברי מאמר חז"ל** (שבת פח:) שהמלאכים שאלו מה לילוד אשה בינינו, ומשה היה מתיירא, ואמר הקב"ה למשה אחוז בכסא כבודי וחזור להם תשובה, **והיינו** כפי הנתבאר שם **שכל מה שאדם מכניע את עצמו ומשפיל את עצמו, על ידי זה הוא יותר מסוגל לקבל אור התורה, ויש לו שייכות אל התורה**[ל]**.** ולהכנעה אמיתית יוכל לבוא **על ידי ידיעתו שהוא בשר ודם נולד מטיפה סרוחה,** כי רק **על ידי זה בא אל נקודת האמת, לראות שפלות עצמו, וכמו שנאמר** (תהלים נא, ז-ח) **הן בעון חוללתי וגו' ובסתום חכמה תודיעני, היינו על ידי שאנכי יודע שנולדתי בעון, על ידי הכנעה זו יודע אנכי שאתה תחפוץ** שנדע ונכיר את ערך שפלתינו **האמת, ושיהיה** ידיעת **האמת** הזו **מושרש בנו בלב וכליות,** וזהו שנאמר: **'הן אמת חפצת בטוחות'** שאתה חפץ שאדע ושאשריש את האמת בכליותי, **ועל ידי שאנכי מתבונן בי ובתולדתי רואה אנכי שפלות עצמי ורוממות השי"ת, ויודע אנכי נגד מי חטאתי, ועל ידי זה אני מתודה חטאתי באמת ובלב שלם**[לא]**,** ובזכות זה **נתגלה לי חלק סודות**

הערות וציונים

כו. כמובא כל זה באריכות לעיל בהערה אות ד.

כז. כן שנינו במסכת סופרים (כא, ט ע"ש).

כח. המדרש בא ליישב למה נאמן 'מן ההר' ולא בהר, שהרי אחרי שכבר עלה משה אל ההר דיבר עמו ה' שם, ועל כרחך שבא לדרשה ולומר שהקריאה בא לו מן ההר - בזכות ההר, ועל כך מבאר המדרש מי הוא ההר שבזכותו ניתנה תורה לישראל.

כט. הקב"ה קורה לאבות בשם 'הרים', והוא מלשון הריון ומלשון הוראה, שהם מולידים ומלמדים מוסר.

ל. ראה לעיל הערה כג.

לא. ענין הוידוי שכותב כאן רבינו הוא על פי פשוטו של מקרא (על פי פירושו של רש"י), וכך הוא פירושו: הן אמונת אמת אשר חפצת ורצית בה מושרשת היא בכליותי [שהן חלקות כאילו

התורה מילין סתימין, וזהו שאמר **'ובסתום'** היינו **במילין סתימין,** של **'חכמה'** שהיא התורה, שהרי **אורייתא מחכמה נפקת** (זוה"ק ח"ב פה.) **'תודיעני'** שתודיעני ותגלה לי את סודות חכמת התורה[לב].

ואברהם אבינו ע"ה על ידי שידע תולדותיו (עי' במדב"ר יט, א) שנולד מאדם טמא ועובד אלילים[לג] לכן **היה** תמיד **שפל בעיני עצמו, וכמאמר חז"ל** (ב"ר נג, א) על הכתוב: וידעו כל עצי השדה כי אני ה' השפלתי עץ גבוה [זה אבימלך] **הגבהתי עץ שפל** (יחזקאל יז, כד) **זה אברהם** - שהיה תמיד שפל בעיני עצמו, **ומחמת שפלותו קירב הרחוקים, והכניס גרים תחת כנפי השכינה** (ב"ר לט, טז)**, כדרך האוהב שרוצה להרבות עבדים למלך**[לד].

ומוכיח עוד שאברהם אבינו היה הראשון שהתחיל להכין את העולם ואת הבריות לקבלת התורה. כי רק על ידי הכנעה ושפלות שמביא לאהבת ריעים אפשר לזכות לקבלת התורה

וזה פירוש הגמרא (ע"ז ט.) **דשני אלפים תורה**[לה] **התחילו מ**הזמן שנאמר בו **'ואת הנפש אשר עשו בחרן'** (בראשית יב, ה)**,** שפירושו שאברהם ושרה לימדו תורה לרבים בהיותם בחרן, וכפי שמפרש תרגום אונקלוס: וית נפשתא דשעבידו לאורייתא, **היינו ד**אף שעדיין לא ניתנה תורה, אבל **זה הוא התחלת ההכנה לתורה,** שיהיה לאדם **מדות תורניות,** וישתדל בכל כוחו **לקבל את כל אדם** אף את החוטאים **בסבר פנים יפות**[לו]**,** לא מחמת צדקתם אלא **מחמת שהם יציר נוצר מהקב"ה**, ועל כן על ידי שאברהם אבינו השתדל במצות הכנסת אורחים התחיל להכין בזה את העולם להיות מוכן לקבל את התורה**. וגמר וסיום ההכנה היה גם כן על ידי** מדות תורניות, כמו שנאמר **ויחן** (שמות יט, ב), ודרשו חז"ל שלכן נאמר ויחן בלשון יחיד כיון **ש**בחניה זו **נעשו כולם כאיש אחד** בלב אחד**, שנעשו אוהבים זה לזה,** ורק **על ידי זה זכו לקבל התורה** (עי' ויק"ר ט, ט)[לז].

הערות וציונים

הן טוחות בטיח, ובליבי שהוא אבר סתום וסגור הרי חכמה זו לשוב ולהתוודות לפניך הודעתני כבר, והנני שב ומתוודה לפניך בחרטה גמורה. הרי שבפסוק זה מדבר דוד המלך על וידוי וחרטה, ואת שאר הפסוק מפרש רבינו על פי דרכו.

לב. ראה מה שכתב רבינו להלן בפרשה אות י בביאור המדרש שאמר אברהם אבינו, אלולי שעשיתי כן מהיכן היה נגלה עלי. ומתוך הבנת הדברים שם תבין את עומק כוונתו כאן, ואכמ"ל.

לג. כמו שדרשו במדרש על הכתוב (איוב יד, ד) 'מי יתן טהור מטמא לא אחד'. מי יתן טהור מטמא - כגון אברהם שנולד מטמא - מתרח שהי עובד אלילים, מי עשה כן, מי צוה, כן מי גזר כן, לא אחד - לא יחידו של עולם? ועיין מה שכתב רבינו בפ' לך לך אות ח (ד"ה ושדים אין לה) ביאור עמוק בזה.

לד. כפי שכבר האריך בזה רבינו בביאור הענין בסוף המאמר הקודם (אות א) עיין שם היטב.

לה. בגמרא אמרו שם: תנא דבי אליהו, ששת אלפים שנה יהיה העולם קיים, [מתוכם] שני אלפים תוהו [כיון שעדיין לא ניתנה בהם תורה, ונחשב העולם כתוהו שאין בו תועלת], ושני אלפים [שאחריהם הם של] תורה וכו', ואמרו שם עוד שמנין שני אלפים של תורה התחילו מאותו הזמן שנאמר בו ואת הנפש אשר עשו בחרן.

לו. כך מבאר רבינו להלן במאמריו אות יא יב, וז"ל באות יב: אמר רב יהודה [אמר רב] גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה. היינו דלקבל פני השכינה נחוץ מאד מקודם הכנה דרבה, להכין את עצמו להיות כסא להשראת השכינה, אבל דבר זה קשה הוא עד מאד. אבל זה שמכניס ומקבל בסבר פנים יפות כל האורחים הבאים אליו, אף שאינם כדאים והגונים, ומרחם עליהם, זוכה לעורר מדה כנגד מדה אף שאינו כדאי והגון, לעלות לרום המעלות ולמדרגות גדולות רמות ונשגבות, ולחזות את נועם זיו אור פני מלך חיים.

לז. כפי שכתב רשיז"ל בשם המדרש: בכל המסעות כתוב ויסעו ויחנו נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, וכאן כתוב 'ויחן' בלשון יחיד - כאיש אחד בלב אחד, אמר הקב"ה הרי הגיע השעה שאתן להם את התורה. ובפרשת לך לך אות ח (ד"ה בר קפרא) הרחיב רבינו הרבה והעמיק בביאור ענין זה ואכמ"ל.

תמצית המאמרים

לא ניתנה תורה למלאכי השרת.

במאמר זה יבאר רבינו באריכות גדולה את דברי אביו כ"ק מרן האדה"ז זי"ע "שלא ראוי ליתן להם את התורה רק לישראל, משום שהתורה ראויה להינתן רק לבעלי מדות טובות, ומדות תורניות, וזה אין למלאכים, וישנו רק בישראל".

ומבאר רבינו בהקדם המבואר במדרש שמואל על כפל הלשון במשנת עקביא בן מהללאל, דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, ואח"כ מפרש עוד הפעם, מאין באת וכו'. כי התנא הקדוש השמיע לנו שני דברים ודרכים לדרך ה': דרך הראשונה, כשהיצה"ר רוצה להפילו לעצבות, מי אתה אשר תבוא בהיכל המלך בתורה ומצות, הלא אתה מלא חטאים עוונות ופשעים, ומה חשובה תורתך ועבודתך, אז תשיב לו: מאין באת - היינו מאין העליון, נשמתך חצובה מכסא הכבוד, ואתה חלק אלקי ממעל. ולאן אתה הולך - למקום המלאכים והשרפים, לעלמא דקשוט. ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון - שעוד תזכה לעמוד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. הדרך השניה, אם ח"ו ירצה להראות לך כבודך עשרך ורב פעלך בתורה ומצות, שאתה מאנשים רמי המעלה, אז תשיב לו את הסיפא מהמשנה, מאין באת מטיפה סרוחה וכו'. ובאמת זה תלוי בזה, שאם האדם זוכר מאין הוא בא מטיפה סרוחה, אזי תמיד יראתו על פניו, כי הוא יודע את אמיתת שפל מצבו, וממילא יוכל לזכור תמיד כי הוא נחצב מכסא הכבוד, ועי"ז הוא מקשר ומדבק את עצמו עם הקב"ה, ורישא מהמשנה תלוי בסיפא.

וזה הוא מה שאמר הקב"ה למרע"ה: אחוז בכסא כבודי והחזר להם תשובה, היינו מהחסרון שאמרו לך המלאכים שאתה ילוד אשה, מזה בעצמו תוכל להשיבם, כי אמנם שזה הוא שפלות, שאדם נברא מטיפה סרוחה, אולם דוקא חסרון הזה הוא המעלה הגדולה שלו, כיון שעל ידי זה יבוא לשפלות וביטול האמיתי, ועי"ז יוכל גם לזכור ולאחוז בכסא כבודו ית"ש, שהוא הרישא של המשנה שאנחנו נחצבים מכסא כבודו.

ובאמת אי אפשר לזכות להתורה הקדושה רק ע"י הכנעה ושפלות, וע"י הביטול והכנעה ושפלות, ממילא יוכל לאהוב את חבירו, ורואה בו מעלות

טובות, ושיש לו יתרון ממנו, וזה הוא כלל התורה, וכמאמר הלל ור"ע ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה. ובאמת המלאכים הם גבוהים במעלה, כי המה יציר כפיו של הקב"ה, אבל לעומת זה המעלה לא יוכלו לבוא לביטול הזה, לזכור כי המה מטיפה סרוחה, ובלעדי זאת לא יוכלו לקבל התוה"ק. וזהו שאמר להם משה רבינו למלאכים: כלום יצה"ר יש בכם, שאדם מישראל בא לידי הכנעה ושפלות ולבו נשבר ונדכה ונעשה כעפר ממש, ועי"ז הוא מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות ומכניס אורחים, ואברהם אבינו ע"ה נקרא 'אוהבי' על שם זה שאהב לכל אחד ואפילו לערלים, מצד שהם פעולת הקב"ה, ומי שאוהב הפועל אוהב הפעולה, משא"כ מי שאין בו הביטול הזה. וזהו ביאור דברי המדרש עפ"י פי' כ"ק האדה"ז זי"ע, שהתורה שייך רק לישראל שיש להם המדות וההכנות הנחוצות להתורה, מה שא"א לקבל התורה זולתם, מה שאין בכם, ודו"ק.

במאמר ג הוסיף עוד:

כל מה שאדם מכניע את עצמו ומשפיל את עצמו, על ידי זה הוא יותר מסוגל לקבל אור התורה, ויש לו שייכות אל התורה. ועל ידי ידיעתו שהוא בשר ודם נולד מטיפה סרוחה, על ידי זה בא אל נקודת האמת, לראות שפלות עצמו, ועל ידי שמתבונן בעצמוי ובתולדתו רואה את שפלות עצמו ורוממות השי"ת, ויודע נגד מי חטא, ועל ידי זה מתודה חטאתו באמת ובלב שלם, ונתגלה לו חלק סודות התורה מילין סתימין, 'ובסתום' במילין סתימין, 'חכמה' אורייתא מחכמה נפקת.

ולכן אמרו דשני אלפים תורה התחילו מואת הנפש אשר עשו בחרן, היינו דזה הוא התחלת ההכנה לתורה, מדות תורניות, לקבל את כל אדם בסבר פנים יפות, מחמת שהם יציר נוצר מהקב"ה. וגמר וסיום ההכנה היה גם כן על ידי ויחן, שנעשו כולם כאיש אחד, שנעשו אוהבים זה לזה, ועל ידי זה זכו לקבל התורה

הוראה למעשה בעבודת ה'

א. התורה ראויה להינתן רק לאנשים שהם בעלי מדות טובות, ולא סתם מדות טובות מה שבדו אותם אנשים מלבם וקבעו על פי שכלם מהם מדות טובות, כי אינן אמת אלא שקר, וגם אינם קיימים לעד, ולפי מה שכדאי להם באותה שעה כך הם משנים את כללי המדות. ורק אותם שיש להם מדות תורניות כפי מה שקבעו חז"ל על פי התורה, כי התורה הק' היא תורת אמת וקים לעד, ממילא המדות שקונה על ידי התורה הק' הם מדות אמיתיות וקיימים בו לעד.

ב. כל מה שאדם מכניע את עצמו ומשפיל את עצמו, על ידי זה הוא יותר מסוגל לקבל אור התורה, ויש לו שייכות אל התורה. ועל ידי ידיעתו שהוא בשר ודם, על ידי זה בא אל נקודת האמת, לראות שפלות עצמו, ושיהיה האמת מושרש בו בלב וכליות, ועל ידי זה מתודה על חטאתו באמת ובלב שלם, ונתגלה לו חלק סודות התורה מילין סתימין.

ג. התנא הקדוש עקביא בן מהללאל השמיענו שני דרכים בדרך ה': דרך הראשונה, כשהיצה"ר רוצה להפילו לעצבות, אז תשיב לו: מאין באת שנשמתך חצובה מכסא הכבוד, ואתה חלק אלקי ממעל. ושאתה הולך - למקום המלאכים והשרפים, לעלמא דקשוט. ולפני מי אתה עתיד ליתן הדין. דרך השניה, אם ח"ו ירצה להביא אותך לגאוה, אז תשיב לו, מאין באת מטיפה סרוחה וכו'. ובאמת זה תלוי בזה, דאם האדם זוכר מאין הוא בא מטיפה סרוחה, אזי תמיד יראתו על פניו, ויוכל לזכור עי"ז כי הוא נחצב מכסא הכבוד, והוא באמת מקשר ומדבק עי"ז את עצמו עם הקב"ה.

ד. אי אפשר לזכות להתורה הקדושה רק ע"י הכנעה ושפלות, וע"י הביטול והכנעה ושפלות, ממילא יוכל לאהוב את חברו, ורואה בו מעלות טובות, ושיש לו יתרון ממנו, וזה הוא כלל התורה כולה, כי כל התורה תלויה באהבת ריעים ובמצות ואהבת לרעך כמוך, וזה הוא התחלת ההכנה לתורה, מדות תורניות, לקבל את כל אדם בסבר פנים יפות, מחמת שהם יציר נוצר מהקב"ה. וגמר וסיום ההכנה הוא על ידי 'ויחן שם ישראל', שנעשים כולם כאיש אחד, שנעשים אוהבים זה לזה, ועל ידי זה זוכים לקבל התורה.

ה. צריך לקבל את האורחים בסבר פנים יפות ובשמחה רבה" שאם נתן אדם לחברו כל מתנות טובות שבעולם ופניו כבושים בארץ, מעלה עליו הכתוב כאלו לא נתן לו כלום. והמקבל את חברו בסבר פנים יפות אפילו לא נתן לו כלום מעלה עליו הכתוב כאילו נתן לו את כל המתנות טובות שבעולם. וכן לענין צדקה, צריך ליתן הצדקה בסבר פנים יפות בשמחה ובטוב לבב, ומתאונן עם העני בצערו ומדבר לו דברי תנחומין, ואם נתנה בפנים זועפות הפסיד זכותו.

בינת המאמר

מעשיהם של צדיקים

א

והוא יושב פתח האהל כחום היום.

יסוד המאמר של רבינו זי"ע הוא לבאר את דברי חז"ל בגמרא שבת ובמדרשים, למה אין המלאכים ראויים לקבל את התורה, כיון שאין להם מדות טובות ומדות תורניות. שהרי **אברהם אבינו הטריח את עצמו כל כך בהכנסת אורחים כשבאו אליו, ואפילו שנדמו לו כערביים קיבלם בסבר פנים יפות ובשמחה רבה כדרך שצריך לקיים מצות הכנסת אורחים... כי הם יציר כפיו של הקב"ה ומי שאוהב את הפועל אוהב את הפעולה.** ואילו המלאכים כאשר בא משה רבינו לקבל את התורה קנאו בו ואף ביקשו לפגוע בו, וכיון שאין להם מדות טובות לא ראוי ליתן להם את התורה ואין להם שום שייכות עם התורה. ונשתתקו המלאכים בזה, ועי"ז קיבל משה את התורה. נמצא שכל התורה נתונה לנו בכוח תרומת מדותיו של אברהם בעשיית חסד בכלל ובגודל התעסקותו במצות הכנסת אורחים בפרט.

עיקר שורש החסידות הוא תיקון המדות.

כ"ק מרן ה'אמרי מנחם' זי"ע כותב בענין זה (מאמרי תיקון המדות אות ו) בלשונו הק':

עיקרי ושרשי החסידות אינם אלא בהשרשת מדות טובות ומועילות, כדאיתא בספה"ק שערי קדושה מהרח"ו זצללה"ה זי"ע כי כל זמן שלא קיים האדם תרי"ג מצוות כולן נקרא צדיק שאינו גמור, וכאשר יקיים כולן אלא שעדיין לא נקנו בו בקנין גמור אלא ע"י מלחמתו עם היצה"ר, נקרא צדיק גמור הכובש את יצרו, ורק כאשר יוטבעו בו כל המדות טובות בטבע גמור, עד שיקיים התרי"ג מצוות בשמחה ובאהבה בלי גירוי יצר הרע כלל, יען נזדכך החומר לגמרי, כמו שאמר דוד המלך ע"ה ולבי חלל בקרבי, זה נקרא חסיד גמור, כי כן דוד המע"ה להיותו מוטבע בטבע במדות טובות ובקיום המצוות קרא עצמו חסיד, כמו שאמר שמרה נפשי כי חסיד אני, ע"כ דבריו הק', היינו להקרא בשם חסיד צריכים להשיג מדריגת הזדככות החומר,

בבחי' לבי חלל בקרבי, וזה בלתי אפשרי בלי מדות טובות.

ושורש כל המדות טובות היא הענוה כידוע, והתועלת בה איתא בספה"ק חובות הלבבות, תועלת הכניעה וכו' שישמח בחלקו, כי מי שנכנסה בו הגאוה והגדולה, אין העולם וכל אשר בו מספיק לו לכלכלתו, לגובה לבו, אך כאשר יהיה נכנע אין לנפשו אצלו שום מעלה ומה שמזדמן לו מן העולם הוא מסתפק בו למזונותיו ולספקו. וזה יביאהו למנוחת נפשו ומיעוט פחדו, יאכל מה שיזדמן לו, וילבש מה שימצא, ויישן באשר ימצא, והמעט מן העולם מספיק לו עם כניעתו, עכ"ל עיין שם.

והמעלה בזה שע"י זה יכול לעסוק בתורה, כי שמעתתא בעי צילותא . וזהו שאמרו בגמ' אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה, כי על ידי הכניעה והשפלות בא לידי הסתפקות, וע"י הסתפקות משיג שלוות הנפש, ממילא מתקיימין אצלו דברי תורה, כדאיתא מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה, ופירשו רש"י ותוס' בפירוש א', דאגת לב האדם על מזונותיו מהניא לשכח ממנו אף מחשבת דברי תורה, עכ"ל. וגם על ידי מדת הסתפקות ניצול ממדת שקר, כי כאשר אינו מסתפק במה שיש לו מוכרח לשקר בשביל שיהיה לו למלא תאוותיו, אבל ע"י הסתפקות אוחז במדת האמת. ועל ידי מדת האמת יבוא משיח צדקנו, כדאיתא בתיקוני זוהר בדרגא דיעקב תליא קץ דפורקנא, דדרגיה אמת, הדא הוא דכתיב תתן אמת ליעקב. וההסבר, כי ע"י אמת זוכים למדת יסוד, כי ברית הלשון מכוון נגד ברית המעור, וע"י תיקון היסוד תבוא הגאולה ב"ב.

תתבוננו עד היכן הדברים מגיעים, למה זוכים על ידי תיקון המדות ומדת הסתפקות, על ידי זה תצליחו בתורה וחסידות, ונזכה לגאולה שלימה, אמן כן יהי רצון.

דבר בעתו מה טוב - מה טוב להתבונן קצת במעשיהם ודבריהם של צדיקים בגודל מצוה זו, והרבה אפשר להאריך בזה אבל נביא כאן מקצת מן מקצת בדברים הנפלאים בענין זה.

הנה בליל פסח בפיוטים שאומרים לאחר ההגדה יש פיוט (המובא גם בפיוטים ליוצרות בשבת הגדול) 'ובכן ואמרתם זבח פסח', והוא פיוט של שבח על כל הניסים שאירעו לישראל בחג הפסח שעליהם מוטל עלינו להודות ולהלל את ה'. ובתוך פיוט זה יש בית שהוא שייך לפרשת השבוע, וכך נאמר:

דְּלָתָיו דָּפְקָתְּ כְּחֹם הַיּוֹם בַּפֶּסַח, הִסְעִיד נוֹצְצִים עֻגּוֹת מַצּוֹת בַּפֶּסַח, וְאֶל הַבָּקָר רָץ זֵכֶר לְשׁוֹר עֵרֶךְ פֶּסַח.

ופירושו: בשנת ב' אלפים מ"ז, בשנת צ"ט לחיי אברהם אבינו, אחר שנימול בדבר ה' בא הקב"ה ושאל בשלומו, והופיעו אצלו ג' מלאכים בדמות אנשים לבשרו על לידת יצחק. וזהו **דלתיו** של אברהם אבינו **דפקת** וביקרת אותו בחוליו, **כחום היום** כמו שנאמר ...והוא יושב פתח האוהל כחום היום. וזה היה **בפסח.** אברהם אבינו **הסעיד** והאכיל את המלאכים הנקראים **נוצצים, עוגות מצות** כדכתיב ...לושי ועשי עוגות, וזה היה **בפסח. ואל הבקר** ליתן לפני המלאכים **רץ** אברהם אבינו להכין להם סעודה, **זכר לשור** היא קרבן חגיגה הבא מן הבקר, שהיא **ערך** הנערך על גבי המזבח יחד עם הקרבן **פסח.**

בספר אוהל יצחק (מילואים אות יח) מביא בשם **הרה"ק האדה"ז מוואורקא** זי"ע שבפסוק 'והוא **יושב פתח האוהל**' מצינו לימוד גדול בהלכות הכנסת אורחים בתורתו של אברהם אבינו, שאם יבוא אורח, וועד דער בעל הבית אויס בעה"ב, רק האורח הוא הבעל הבית, והוא - הבעל הבית יושב עתה פתח האוהל כעני בפתח... וראויים הדברים למי שאמרם.

במצות הכנסת אורחים אין פטור של עוסק במצוה פטור מן המצוה.

עוד אמר **האדה"ז מוואורקא** זי"ע (בית יצחק פ' וירא): שיש ללמוד מהנהגתו של אאע"ה, שהרי הקב"ה הזמין לאברהם אבינו מצות הכנסת אורחים, לומר שבשעה שמגיע לאדם מצות הכנסת אורחים אל יפטור עצמו מלקיימה בשביל שהוא עסוק במצוה אחרת, והעוסק במצוה פטור מן המצוה, וראיה מאברהם אבינו, שדוקא בשעה שהיה עסוק במצוה, וגם היה לו צער ומכאוב, דוקא אז עסק במצות הכנסת אורחים, ולא יעצרוהו שום צער וחולי בבואו לקיים מצות ה' באהבה ובשמחה.

ואף שבאמת נפסק להלכה שעוסק במצוה פטור מן המצוה אם יכולה להתקיים על ידי אחר, מכל מקום מצינו אצל הצדיקים שמצות הכנסת אורחים היה נחשב אצלם למצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחר, ונביא בזה משלושה עמודי עולם, והחוט המשולש לא במהרה ינתק.

לטרוח בעצמו במצות הכנסת אורחים

בספר בית לוי (עמוד ט) מסופר על גודל זהירות נפלאה וחיבה יתירה שהיתה נודעת להרה"ק בעל **הקדושת לוי מבארדיטשוב** זי"ע במצות הכנסת אורחים. עוד בימי חורפו בהיותו סמוך על שולחן חותנו הג"ר ישראל פרץ מלבערטוב ז"ל, היה משמש כל האורחים הרבים שהתאכסנו בבית חותנו הגביר הנכבד, והוא בעצמו הביא להם אלומות קש והכין להם המצעות, כאשר אמר לו חותנו למה לך להטריח את עצמך, וכי אין אתה יכול לשלם לנכרי שישא את האלומות, השיב לו: האם נכון לכבד את הערל במצוה ועוד אשלם לו שכר בעד זה... ותשובתו מצאה חן בעיני חותנו.

ושמא תאמר, שאכן אין ראוי לתת לערל מצוה זו, אבל על ידי ישראל אפשר, הנה לך מה שמסופר בספר **חפץ חיים** (פרשת בשלח): דרכו בקודש של החפץ חיים זצ"ל היה להמציא בעצמו לאורח כל מחסוריו, ואף היה מביא כרים וכסתות להציע מיטתו, אורח שהתאכסן פעם בביתו כשראה איך שהחפץ חיים מטריח עצמו בשבילו, ביקש מהח"ח רשות לעזור לו, ענהו הח"ח: וכי כלום ירצה כבודו לעזור לי גם כשאני מתעטף בכל בוקר בציצית או מניח תפילין? הלא מצות הכנסת אורחים היא מצוה שאני מחוייב בה, ולא האורח...

ושמא תאמר, אכן ניחא הדבר כאשר מזדמן אורח לפרקים, אבל אם ביתו הוא בית אכסניא לאורחים, ובכל יום מזדמנים לשם אורחים אינו כן, הנה לך מש"כ בעל **הנועם אליעזר מסקולען** ז"ל (פרשת וירא): יש לדקדק למה נאמר 'כחום היום' ולא כחום השמש? לומר שאברהם אבינו היה יושב ומתעכב בפתח האוהל עד שיוכל לקיים מצות הכנסת אורחים, כי אהבת ה' בערה בקרבו ולא רצה שיעבור עליו יום אחד בלא עשיית פעולת חסד, וזהו שנאמר 'כחום היום' שבערה בו אש המצוה בכל יום ויום.

ויסוד הדברים מבואר ב**שלה"ה הקדוש** (סוף מסכת פסחים) ""עולם חסד יבנה' על כן יזהר מאוד שלא יהא שום יום מימי חייו בלי גמילות חסד, או בגופו או בממונו או בנפשו, דהיינו שמלמד תורה עם חברו או עם בן חברו, וסימנך: **חסד אל "כל היום"** על כן יהדר אחרי איזה גמילת חסד, ואז יתנהג עמו הקב"ה במדת החסד". וכן כתב **החפץ חיים** ז"ל בספרו 'אהבת חסד' (ח"ב פי"ב): "ומאוד צריך להזהר שלא יחסר לו מדת החסד אפילו יום אחד מימי חייו, כמו שצריך האיש הישראלי לענין קביעות עתים לתורה בכל יום, ובזה מצאתי בספר **שער הקדושה למהרח"ו** ז"ל שכתב, שהאדם צריך להתאונן בכל יום ולומר, אוי לי שהלך היום בלי תורה וגמילות חסדים".

רודף צדקה וחסד

והוא היה נאה דורש ונאה מקיים, ומסופר עליו שכאשר היה באמצע לימודו וספרי הקודש פתוחים לפניו ונכנס אליו איזה אדם לדבר עצה או ברכה, היה סוגר את כל הספרים ומניחם בצד, ומרכין את עצמו לפני האורח לשמוע את מבוקשו ולהשתדל בעבורו, בכל יום ויום היה חוזר על עצמו המראה הזה כמה פעמים, עד שפעם אחת שאל אותו בנו, אם אין בזה ביטול תורה ח"ו בטורח הגדול שהוא טורח כל כך, הרי הוא יכול לכסות את הספרים לכמה זמן, ואח"כ להמשיך היכן שפסק?

והשיב לו החפץ חיים, אמת שיש בזה קצת ביטול תורה, אבל הרי יש חיוב לעסוק כל יום בגמילות חסד, ואין זה בכוחי היום לצאת ולבוא, לכן כשנכנס אלי מאן דהוא הנני משתדל לקיים גמילות חסד באופן הנאות ביותר שאני יכול, לכן אני סוגר את כל הספרים ונותן לו את כל תשומת הלב כדי שיוכל לדבר אלי בנחת ולא יהיה מוטרד בזה שהוא מפריע לי, ואולי יחשוב שאינני שומע היטב את דבריו, ובזה אני מקיים מצות גמילות חסד עם הבריות!...

ביטול תורה בשביל צדקה וחסד

מענין לענין באותו ענין, מצאתי בהסכמת **הרה"ק הרבי מלובלין** זי"ע לספר צאן קדשים על מסכת זבחים, שמעיד על עצמו שהיה קצת מבטל תלמוד תורה בשביל לגמול חסד עם הבריות!

לגודל יקרת דבריו הקדושים אני מעתיק את נוסח ההסכמה ככתבו וכלשונו, והרבה יש ללמוד מזה לענין עבודת ה':

הנה הגם שאין דרכי להתנהג בגדולות ובנפלאות ממני, ליתן הסכמה, כי איני לא רב ולא מגיד, **כי אם במקום ההכרח שאי אפשר בלא זה לרצונו ית"ש איני חושש לשום ענין**. בענין זה גם כן נראה לי שהוא למצוה גדולה, היות שנהירנא **כד הוינא טלי' היה לי תשוקה לעשות ספר פירוש על סדר קדשים**, מפני שידוע גודל המצוה לעסוק בהלכות קדשים כי כל העוסק בפ' עולה כו', כמו שכתוב זאת התורה לעולה כו' כמאמר חז"ל. והסדר קדשים הוא כמו ספר החתום, ואינו מוגה כראוי כשאר גמרות שיש בהם גרסות ופרושים ממהרש"ל ז"ל ומהרש"א ז"ל ומהר"ם ז"ל, ומסתמא בספר קדשים לא עסקו בעיון עם תלמידים מפני שלא הוצרך כל כך לדורות, **ואח"כ כשבא לי הרבה טרחא דצבורא צרכי בני ישראל המרובים הן ליעץ והן לתפלות ובקשות, ואני הייתי מתיירא לדחות אותם, כיון שהשי"ת עזר לי לפעול טובת ישראל גם אני**

נעשיתי טרוד מאד, לא מבעיא לעשות פירוש בעצמי אפי' לי בעצמי היה קשה לי מפני שלא הי' לי פנאי לעיין. והנה יש פירושים מספר פנים מאירות על זבחים ומים קדושים, אך כל זה אין מספיק כי הם בחריפותם ובקיאותם היה הפשט והגרסאות פשוטים אצלם ולא כוונו רק להקשות ולתרץ כידוע. וספר ברכת הזבח הוא בקיצור מאוד, וזה כמה שנים הייתי מחלה כמה מדפיסים לדפוס ספר צאן קדשים כי הוא כמו פירוש מספיק לסמוך עליו גם בענין הגרסאות אחרות לתלות באילן גדול, ולא עלה בידי עד הנה שמצאתי את שאהבה נפשי, ידידי בן ידידי הוא הרבני מוהר"ר אליעזר זאב בהמנוח הרב מוה' צבי הירש ז"ל שהיה בן ביתי, ומסכים לדפוס ספר זה, אמרתי לכתוב כל זה לאנשים כערכי, ואשר דברי יהיו מקובלים להם שראוי לכל למדן לקנות לו הספר צאן קדשים וללמוד סדר קדשים ולא יחוש להוצאה, וכמו שכתב בספר חסידים כי ש"ס לקנות הוא מצוה יותר מכתיבת ס"ת. כיון שנתנו רשות להדפיס משום עת לעשות לה' וזה צריך לכל למדן, וכמה ס"ת עומדין שאין קוראים בהם, כן כתב בספר חסידים. על כן הבטחתי גם אני לקנות ממנו, והיה בזה שלום. שנזכה לעשות קרבנות בפועל בבנין בית המקדש במהרה בימינו.

כ"ד יעקב יצחק במוהר"ר אברהם אליעזר הלוי זצל"ה הורוויץ מלאנצוט **הדר בק"ק לובלין.**

על איזה אורחים הטריח אברהם אבינו את עצמו כל כך.

בספר אוצר ישראל מסופר מעשה שסיפר הרה"ק ה**אהבת שלום מקאסוב** ז"ל: פעם נסע **הרה"ק מראפשיץ** זי"ע להרה"ק **החוזה מלובלין** זי"ע, ובאמצע הנסיעה הגיע הרה"ק מראפשיץ לאיזה אכסניא והיה רעב מאוד. ביקש מהבע"ב דבר מה לאכול, אך לא נתן לו כלום ונסע הלאה עד שהגיע ללובלין.

לאחר כמה ימים נסע החוזה מלובלין בדרך והגיע באכסניא הנ"ל והבעה"ב עשה סעודה גדולה לכבוד הרבי מלובלין. הבעה"ב הכין על טס מידי דאכילה והכניסם להרבי מלובלין. ניגש הרה"ק מראפשיץ מתחתיו ודחף להבעה"ב ונפל הטס עם האוכל. הכין הבע"ב טס אחר עם אוכל ושוב דחף אותו הראפשיצער רב. כשראה זאת החוזה צחק והבין שהיה כאן איזה דבר, ושאל להראפשיצער רב מה היה.

אמר הרה"ק מראפשיץ כי כתוב בתורה שאברהם אבינו עה היה בעל מכניס אורח ולכאורה הלא אצל לוט כתוב שהטריח עוד יותר מאברהם, כמו שכתוב 'ומצות אפה ויאכלו' ומדוע א"כ על לוט אין מציינים שהיה בעל מכניס אורח. אלא, אברהם אבינו הכניס אורחים אפילו כשהיו נראים לו כערביים, משא"כ לוט הכניס מלאכים, ומלאכים כל אחד רוצה להכניס... כשבאתי מקודם לזה האכסניא לא נתנו לי כלום לאכול, אבל כשהגיע הרבי הכין סעודה גדולה.

כשסיים האהבת שלום זי"ע את הסיפור אמר: גדולה הכנסת אורחים, שגדול המצוה להכניס אפילו אורחים פשוטים, יותר מקבלת פני השכינה, מלהכניס רק אורחים תלמידי חכמים. (אוצר ישראל, ששמע מנכדו הגה"ק בעל דמשק אליעזר ז"ל).

החילוק בין אורחים מלאכים לאורחים אנשים

כעין זה מובא בספר **תפארת בית לוי** ששמע מהגאון **ר"י בנעט** ז"ל אבד"ק **ס' וואראהל,** שפעם אחת בא הרה"ק ה**קדושת לוי מבארידטשוב** זי"ע אל בית נגיד אחד מפואר בלבוב והסתיר ממנו כי הוא הרב מבארדיטשוב, ויאמר, אשב נא היום אצלכם ואלינה ואלכה, ויען הנגיד, החסר אורחים אני כי תבוא אלי? לך לך אל בית מלון אורחים ושם תלין. ויאמר הרב אמנם אדוני לא אורח אנכי, תנה לי מקום בחדר ולא אטריח עליך. ויען הנגיד אם אינך אורח צא לך אל בית מלמד פלוני. ויקם וילך אל בית המלמד ונתקבל בסבר פנים יפות.

ויהי אך דרך על מפתן הבית וישב לנוח והקול נשמע שבא הרבי מבארדיטשוב, ויסובו את הבית לישא ברכה מאת הרב. ובתוך הבאים היה גם הנגיד הנזכר. וידחוק את עצמו עד לפני הרבי, ויאמר אדוני מו"ר ימחל נא לבוא אלי, כי כל הצדיקים הבאים בעירנו מתאכסנים אצלי.

ויען הרבי, הלא ידעתם מה הפרש בין אברהם אבינו ובין לוט, למה מרעישים העולם בחסד שעשה אברהם אבינו ע"ה להמלאכים שלקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה, והלא גם בלוט נאמר ויעש להם משתה ומצות אפה, וכן נמי מה יתרון לאברהם שאספם אל ביתו, הלא גם בלוט נאמר סורו נא אל בית עבדכם וגו'.

אך הענין הוא בלוט נאמר ויבאו שני **'המלאכים'** סדומה, שבאו אליו בדמות מלאכי מעלה, משא"כ באברהם נאמר וירא והנה שלשה **'אנשים'** נצבים עליו, אחד בדמות סדקי [מוכר פת], אחד בדמות ערבי ואחד בדמות נווטי [מנהיג ספינה (ב"ר מח ט)], כללו של דבר, אברהם אבינו ראה אותם כנוסעים ואורחים, אבל לוט ראה אותם מלאכים, על כן אין מתפארים על מדת הכנסת אורחים של לוט, כי אין זו רבותא לאכסן מלאכים בתוך ביתו,אך אברהם אבינו שאסף אותם אל ביתו גם בחשבו שהם רק אורחים בני אנוש, לו נאה השבח והתפארת.

ב

אל נא תעבור מעל עבדך כי על כן עברתם על עבדכם.

כאמור במאמרו של רבינו כל ענין הכנסת אורחים של המלאכים אצל אברהם אבינו, היה בהשגחה פרטית מהבורא"ש לעשות בזה הכנה לקבלת התורה.

מה מחפש אברהם אבינו בפתח האוהל?

הרה"ק בעל **המאור ושמש** זי"ע מביא בפרשה (דיבור השלישי) דבר פלא על הכתוב וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום: ראיתי בעיני אצל צדיקים, שלפעמים מרוב דבקות והתלהבות היו צריכים להסתגל או לאחוז באיזה דבר גשמי, כדי שלא ימותו בכלות הנפש...

ומבאר שם שכך היה באברהם אבינו אחר מצות מילה, שאחרי שקיים מצוה זו בדבקות גדול מאוד, על כן כדי שישאר בחיים הוצרך לצאת ולעמוד

על פתח אהלו מבחוץ, כדי שיסתכל על דברים גשמיים ועל אנשים גשמיים.

ולכן שלח אליו הקב"ה מלאכים בדמות אנשים, כי אילו היו באים אליו סתם גוים מן השוק, היו נעשים גל של עפר מחמת עוצם קדושתו של אברהם, ולכן היה צריך להיות מלאכים קדושים בדמות אנשים, דהיינו שיתגשמו קצת, ועי"ז ישאר אברהם בזה העולם.

ולפי דבריו יש לומר שזהו מה שאמר אברהם אבינו למלאכים שהם צריכים להכנס אליו 'כי על כן עברתם על עבדכם' הרי לצורך זה שלח אותכם הקב"ה כדי שיהיה לי על ידכם קיום ששאר בחיים.

אורח נחשב לחפצא של מצוה והוא מסוגל לברכה.

כ"ק מרן רבינו **האמונת משה** זי"ע מביא בפרשה (אות יז) מעשה רב מ**כ"ק מרן רבינו האדמה"ז** זי"ע, וז"ל:

מעשה שהי' אצל **כ"ק מרן אדמו"ר הרבי הזקן** זי"ע, בימי ילדותו כאשר נעשה רב בעיר טארצ'ין, ומקודם כאשר הי' גר בעיר פשיסחא אצל חותנו, הי' שם איש אחד שהי' דבוק בו מאד, וגם לרבות בנו של האיש הנ"ל, ומעת לעת היו נוסעים אליו לטארצ'ין על שבת קודש, הגם כי הרבי הזקן עוד לא נהג אז באדמורו"ת, כי הוא בעצמו הי' נוסע למרן הרבי מוואורקי זי"ע.

אירע פעם אחת שבנו הנ"ל הי' בשבת קודש אצל הרבי הזקן בטערצ'ין, ואחר כך נחלה מאד, והמחלה גברה מיום ליום רח"ל, אמו של הנ"ל בראותה זאת נסעה לטראצ'ין להרבי, וצעקה מרה כי בנה נחלה אצל הרבי, ולזאת לא תזוז מכאן עד שבנה יתרפא, הרבי לא השיב לה מאומה, פתאום אמר להמשרת שישכור בעל עגלה שיסע עמו למקום אחד, רחוק מהעיר טערצ'ין. האשה אמו של החולה – בשמעה זאת חשבה בדעתה כי משום שהרב רוצה להפטר ממנה לכך הוא בורח מן העיר, לכן צעקתה הגדילה שתפריע את הרב מהנסיעה עד שבנה יתרפא, ולא תתן לו לנסוע, הרב לא השגיח על דבריה ובעל כרחה נסע מהעיר.

ויהי בנסעו לא רחוק מהעיר באו לכפר אחד, הבעל עגלה עמד לפוש וליתן מספוא להסוס, בתוך כך ראהו כפרי אחד וכאשר הכיר בו שהוא רב בקשוהו שיבא לביתו וישתה אצלו כוס תה, הרב הסכים לבקשתו והלך עמו לביתו, ושתה כוס תה, אחר זה אמר הרבי לבעל העגלה נא נסע עוד הלאה, ונסע חזרה לביתו, ומאז נעשה החולה הנ"ל בריא כאחד האדם.

אביו של החולה הנ"ל, מחמת שהי' לו קירבה עם הרבי הרהיב עוז בנפשו לשאול אותו, ילמדנו רבינו, מה זה שנסע מהעיר, ולא עוד אלא שבתחילה חשב לנסוע מרחק רב ואח"כ חזר בו ונסע תיכף מהכפר חזרה? והשיב לו הרבי, דע, בראותי את מחלת בנך באופן חמור כל כך רח"ל, לא מצאתי בשבילו שום עצה אלא שאהי' נעשה חפץ של מצוה, דהיינו אם יקיים בי איש אחד הכנסת אורחים אזי אהי' אני חפץ של מצוה, ועי"ז אוכל לעשות טובה שבנך יתרפא, וכאשר ידעתי שבמקום זה אשר רחוק מעירי יש לי שם אוהב וידיד ובודאי יכניס אותי לביתו ויקיים בי הכנסת אורחים, וממילא אז אהי' חפץ של מצוה, ואז אי"ה רפואה קרובה לבוא, אבל כשבאתי אל הכפר והכפרי הזה הזמין

אותי לביתו וקיים בי הכנסת אורחים השגתי מה שרציתי ונסעתי חזרה לביתי.

על פי זה מבאר האמונת משה זי"ע, שזהו הענין שאמר אאע"ה להמלאכים, דעו לכם כי אני היום חולה כמו שפי' רש"י ז"ל וירא אליו לבקר את החולה, והקב"ה הזמין אתכם לביתי כדי שאני אקיים בכם מצות הכנסת אורחים ואתם תהיו חפצי מצוה ובזה תעשו לי טובה שארפא מחליי, וזה שאמר "כי על כן עברתם על עבדכם" דזאת היתה הסבה שתעברו לפני ולאכול אצלי, כדי שארפא מחליי כנ"ל, והודו לו דיפה אמר ולא סרבו עוד.

ומסיים על זה מרן האמונת משה זי"ע:

"הלימוד מזה: שאם איש אחד מבקש מחברו לסעוד אצלו, בפרט בסעודת מרעים ובפרט בסעודת מצוה, לא יסרב, כי יוכל להיות שבזה יעשה טובה לו ולחברו".

גבורה שבחסד.

בספר ראשי בשמים (ד"ה כי על כן) מביא פירוש נפלא ונורא בשם חותנו **הרה"ק רבי יצחק מראדוויל** זי"ע על דברי רשיז"ל בפסוק 'כי על כן עברתם על עבדכם' - כי הדבר הזה אני מבקש מכם, מאחר שעברתם עלי לכבודי. ולכאורה קשה כי לפי פשוטו לא היה כן, כי לא באו המלאכים כלל על מנת לאכול אצל אברהם?

וביאר הוא ז"ל: דהמלאך שבא להפוך את סדום היה צריך להיות בבית אברהם ולראות את גודל מסירות נפשו בפעולת החסדים והכנסת אורחים שלו ואיך שרץ לקראתם בחום היום והכניסם לביתו בהיותו חלש וכואב כל כך, ומכח קדושת המצוה יקבל המלאך את כוחו לילך אח"כ ולהפוך את סדום המנוגד לגמרי למדתו של אברהם אבינו, כענין שאמרו חז"ל (פסחים מב.) עה"כ: 'אמלאה החרבה' לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים, שעל ידי התעלות צד הקדושה מכניעים את הצד האחר...

חוקי סדום.

כשהתקבל **הרה"ק מבארדיטשוב** זי"ע לרבנות העיר, התנה עם ראשי הקהילה שלא יקראו אותו לקחת חלק בכל האסיפות בעניני הקהילה, אלא אם דנים בדבר תקנה חדשה אז יקראו לבוא להשתתף באסיפה ולחתום על התקנה.

פעם אחת חשבו ראשי הקהילה שמן הנכון לתקן תקנה חדשה, והוא בענין העניים שהולכים מבית לבית אל כל תושבי העיר לבקש נדבה, והחליטו שאין זה ראוי להפריע כל כך את מנוחת תושבי העיר בכל עני הבא לבקש נדבה, ועלה רעיון בלבם לעשות קופה של צדקה בעד העניים, כדי שכל עני שבא לעיר ילך לראשי הקהילה, והם יתנו לו מן הקופה ההוא נדבה מסוימת, ולא ילך לקבץ בכל בתי העיר.

לפני שקבעו תקנה זו קראו להרה"ק מבארדיטשוב זי"ע שישמע לעצם ויחתום עליו, כשמוע זאת הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע נענה ואמר, הלא אמרתי לכם שלא תקראו לי אלא על תקנות חדשות, ותקנה זו שאתם מבקשים לתקן הוא כבר תקנה ישנה של ועד ארבע ארצות... ראשי הקהילה לא הבינו כלל את כוונתו הק' ושאלוהו היכן ומה היא התקנה, פתח להם הרה"ק את פרשת השבוע והראה להם את מעשה סדום, ואמר להם, הנה לכם תקנה ישנה שכבר היו נוהגים כן בסדום,

שלא הסכימו שהעניים יסובבו על פתחי בתי העיר לקבץ מעות לצדקה.

גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה.

כ"ק מרן ה'אמרי מנחם' זי"ע מבאר בפרשה (סוף אות ב) את כוונת מאמר חז"ל גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, וז"ל:

...יוכל להיות שזהו ענין מצות הכנסת אורחים שקיים אברהם אבינו ע"ה ברבו יתיר, כי מצוה זו מביאה לידי הכנעה וביטול מאיש לרעהו וגורמת לבוא לידי אחדות זה עם זה, וזאת היתה לו הכנה לקבלת התורה שניתנה ע"י אחדות, כמאמר הכתוב ויחן שם ישראל נגד ההר, כאיש אחד בלב אחד. ואולי מטעם זה לא נזכר בתורה במפורש מצות הכנסת אורחים, רק בדרך רמז בהכתוב והלכת בדרכיו, כי מצוה זו היא הכנה לתורה וקודמת לה.

וזהו פירוש הגמ' גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה, היינו כי ע"י הכנסת אורחים בא האדם לידי הכנעה ואחדות וזוכה לתורה כנ"ל, וממילא זוכה ג"כ לקבלת פני השכינה, דאיתא בזוה"ק היכליה עילאה דקוב"ה אורייתא איהי, ואיתא שכינתא איהי היכל דיליה [דקוב"ה], א"כ ע"י שזוכה לתורה יש בידו ממילא גם קבלת פני השכינה, משא"כ על ידי קבלת פני השכינה בלי הכנסת אורחים יוכל לבוא מזה לידי גיאות, לדמות בנפשו שהוא עומד כבר במדריגה גדולה, ובאמת הוא מבטל בזה את קבלת פני השכינה, שהרי כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם, על כן גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה.

פניני ישמח ישראל

פנינים יקרים מתורתו של רבינו על פרשת השבוע.
(חלקי בלבד)

סגולת קריאת פרשת וירא

כן גם היום הקריאה [של פרשת וירא] מעורר הזמן, והקריאה היא המתקת הדינים אפילו ביום הדין, ומהפך הדינים לרחמים, והזמן שרבים מבני ישראל צריכים רחמים רבים בגילוי, שלא יתנכרו ולא יתרחקו מאור פני מלך חיים, נוכל להמשיך עליהם בהקריאה חסדים מגולין ביזכות אברהם אבינו ע"ה שכל החסד מתגלגלין על ידו, אמן.

וירא י

ויאמר אדנ"י אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך.

כ"ק אבי אמו"ר זצללה"ה דיבר בקדשו על מאמר חז"ל מכאן שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, כי עבור השכינה אין רבותא כל כך לבטל עצמו, אבל לפני ישראל חבירו, אם מבטל את עצמו ומעורר אהבה ואחוה וריעות להכלל, יקר וחביב מאוד לפני הקב"ה.

תפארת שמואל ט"ז סיון ב. ועי' ישמח ישראל פר' זו אות יב.

אמר רב יהודה [אמר רב] גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה.

היינו דלקבל פני השכינה נחוץ מאד מקודם הכנה דרבה, להכין את עצמו להיות כסא להשראת השכינה, אבל דבר זה קשה הוא עד מאד. אבל זה שמכניס ומקבל בסבר פנים יפות כל האורחים הבאים אליו, אף שאינם כדאים והגונים, ומרחם עליהם, זוכה לעורר מדה כנגד מדה אף שאינו כדאי והגון, לעלות לרום המעלות ולמדרגות גדולות רמות ונשגבות, ולחזות את נועם זיו אור פני מלך חיים.

וירא יב

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו.

העיקר הוא אמונה, ומי לנו גדול מאברהם אבינו ע"ה שהיה הראשון למאמינים, ואמר עליו הכתוב כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, היינו שהשריש והופיע אור אמונה לבניו אחריו. ולזאת אנחנו זרע אמוני שלומי ישראל, מאמינים שהכל הוא לטובתנו, וכמו שאנו אומרים חמלה גדולה ויתירה

חמלת עלינו, היינו שהכל משורש וממקור הרחמים רבים יצאו, וההתגברות היסורים הם קודם הישועה, בבחינת ההעדר קודם להויה, כי תמיד טרם יזרח אור יתחזק החושך, וכמאמר הכתוב אם ימהמה חכה לו, ר"ל אתה ישראל חכה לו, ולא תתיאש ממנו, כי בוא יבא לא יאחר.

תזריע א

אמר הקב"ה לאברהם אבינו ע"ה 'ידוע תדע', שישפיע אור הדעת לבניו, כי בעת שיהיו ח"ו בעת צרה ידעו ידיעה אמיתית ויאמינו בה' שהכל הוא לטובתם, והיא אהבה מסותרת, והתכלית היא למען הביא טובה, וכמו שנאמר קץ שם לחושך ולכל תכלית הוא חוקר, והחושך הוא רק לתכלית האור, כמאמרם ז"ל ברישא חשוכא והדר נהורא, והשעבוד הוא לצורך הגאולה, ובידיעה זו יקרבו עת הגאולה, וז"ש המדרש ידוע שאני משעבדן תדע שאני גואלן...

ואברהם אבינו ע"ה בגודל קדושת צדקתו ואהבתו אהבה עזה לה', מסר נפשו ומאודו, והשפיע להם דעת, ולמד כל העולם כולו דרך אמונת אומן ואחדות ואהבת ה' במסירות הנפש, וכמו שנאמר כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, 'ידעתיו' כטעם מודע לאישה, והוא לשון אהבה וחיבה.

לך לך י

אברהם אבינו ע"ה הופיע והאיר אור דעת זה לכל נפש ישראל, בכל מה שיהיה יאיר לו אור הדעת להעלותו לתחיה, ומפני זה נקרא איש החסד, שכל החסד מתגלגל בשבילו כמאמר חז"ל. וזה בדעתו תהומות נבקעו, על ידי הדעת של אברהם אבינו ע"ה, תהומות נבקעו, פירוש אפילו למי שירד לעומק התהום נבקע התהום יותר, כדי שיוכל להיות לו עליה.

וזה פירוש הפסוק כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו', שכל הדעת שזוכה האדם להכיר שהכל מחסדי השי"ת הוא מהשפעות הדעת מאברהם אבינו ע"ה, והיינו שהקב"ה הופיע דעת גדול כזה לאברהם אבינו ע"ה שיהיה בכחו להשפיע וללמד דעת לכל באי עולם.

וירא י

הנה הואלתי לדבר אל אד' ואנכי עפר ואפר

אברהם אבינו ע"ה למד כל העולם כולו דרך אמיתית ואור המדע לדעת את ה', ואמר הנה נא הואלתי לדבר אל אדנ"י ואנכי עפר ואפר, בבחינה זו מצדי אנכי עפר ואפר ובחינת עבד, ומצד הבורא ב"ה בחינת אדון, כי גם מארץ נוכל לדבר אליך, ובזה אני מחזק את עצמי, כי ברוב רחמיו משגיח על שפל שבשפלים ומגביהו עדי מרום, והיה מפרסם אלקותו והשגחתו בעולם, וכמאמר חז"ל אברהם אבינו ע"ה היה מקבל את העוברים ואת השבים וכשהם אוכלים אמר להם ברכו וכו' אל עולם שאכלנו משלו, כי הוא משגיח על עליונים ותחתונים, ועיני ה' צופות בכל מקום, וזרח בחשך אור לישרים, והופיע אור הדעת לישרי לבבות.

חיי שרה ז

ויחן שם, ופירש רש"י כאיש אחד בלב אחד. היינו כאברהם אבינו ע"ה שנאמר בו אחד היה אברהם, היינו שיחד שני לבבות לאחד, וכמו שמובא במדרש וזוהר 'בכל לבבך' זה אברהם 'ובכל נפשך' זה יצחק 'ובכל מאודך' זה יעקב, ואברהם אבינו ע"ה על ידי ואנכי עפר ואפר ביטל את עצמו, ויחד כל הרגשותיו ותנועותיו לאחד, ועל ידי כחו ובזכותו זכו ישראל ליחד לבם כמוהו, כי אצל בני אדם אפילו באיש אחד אין לבו אחד, רק מפוזר ומפורד להרבה תאוות, וכענין המקום יצילנו מפזור הנפש.

יתרו ד

על ידי התשובה מאהבה, שנעשה מזדונות זכיות, יתוקנו שתי החסרונות, כי נזכה על ידי התשובה מאהבה להתקרב אליו, אף מה שחסרנו בזמן החטא ממש, כי נעשה ממנו זכיות וקירוב אליו ית"ש. ועל ידי ההארת פנים שיש לו, הוא רואה רוממות השי"ת ושפלות עצמו, ונעשה בטל ומבוטל 'כעפרא דארעא', היינו שמתעורר בקרבו מדת אברהם אבינו ע"ה שאמר ואנכי עפר ואפר, וכמאמר חז"ל אברהם אבינו ע"ה עשה יצר הרע טוב שנאמר ומצאת את לבבו נאמן לפניך.

ערב בדיקת חמץ

בגמרא בשכר שאמר אברהם אבינו ואנכי עפר ואפר זכו בניו לשני מצוות אפר פרה ועפר סוטה כו'. הכח של אברהם אבינו לומר 'ואנכי עפר ואפר' הנחיל לבניו, וזכו לשני מצוות הללו שיבואו על ידם לענוה, על ידי אפר פרה היו מזדככים, שאם גבה לבם ישפילו עצמם כאזוב. ועל ידי עפר סוטה, באם היה מתגאה לבסוף נכשל באשת איש, שמביא לידי קנוי וסתירה ולשתות מים המאררים, ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן, שבא להזכירו שלא יהיה מתגאה אלא שיהיה בענוה, שלא יגרום להשקותה מים המאררים, שיש בו מעפר קרקע המשכן, כן הבנתי פירוש כוונת הגמרא מרבינו זצוקללה"ה זי"ע, אף על פי שאין זה לשונו ממש.

פרה ב

עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה

שמעתי מפה קדשו בענין הנ"ל בליל שבת קודש שלאחריו בפרשת משפטים, לאחר סעודתא דחקל תפוחין קדישין פתח ואמר, הגם דבחינת אהבה גדולה מבחינת יראה, אבל זה בלא זה אי אפשר, כי אברהם אבינו ע"ה אף על פי שעבודתו היה בבחינת אהבה, מדת חסד, כמו שנאמר זרע אברהם אהבי, אף על פי כן היה עובד גם כן במדת היראה, כמו שנאמר כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה וגו'.

מאורן של ישראל יתרו ג

וירא את המקום מרחוק

במדרש איתא, 'אשא דעי למרחוק ולפועלי אתן צדק' (איוב לו, ג), הכוונה 'אשא דעי למרחוק' על ידי שמחזיק את עצמו שמרחוק הוא, אמר רבי נתן מחשבין לשמו של אברהם אבינו, אותו שבא מרחוק, הדא הוא דכתיב וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק, ואמר רבי חנינא בר פפא מחשבין אנו לשמו של הקב"ה, שהיינו רחוקים וקרבנו לו, עכ"ל. דבאברהם כתיב ואנכי עפר ואפר, ואתא רבי נתן להשמיענו איך יבוא אדם לבחינת מרחוק, על ידי שיסתכל בשפלות עצמו, וזהו דאמר מחשבין אנו לשמו של אברהם אבינו אותו שבא מרחוק. רבי חנינא בר פפא סובר, באם רוצה לבוא לבחינת מרחוק, יחשוב ברוממות הבורא יתברך, ועל ידי זה יבוא להבין שפלות עצמו, וכמה הוא רחוק, וזהו שאמר מחשבין אנו לשמו של הקב"ה. והכתוב מסיים 'ולפועלי אתן צדק', היינו שיחזיר הצדק למי שהצדק עמו, היינו להפועל שעשה, ולא להפעולה, ולו נאה לשבח, ולא לזולתו.

תזריע ב

וירא והנה איל אחר

וירא והנה איל אחר נאחז וגו'. כ"ק אאמו"ר זצללה"ה זי"ע אמר בשם רבינו הקדוש מו"ה רבי מענדל מוואַרקא זצללה"ה זי"ע שאמר פירוש איל אחר, בלשון אשכנז "אן אנדערער איל".

בשנת תרנ"ג הוסיף [כ"ק מרן רבינו הזקן] לבאר בזה דברי קדושת אדמו"ר מוואַרקא זצללה"ה הנ"ל,

שאברהם אבינו ע"ה היה גם כן במדריגה זו, שכל איבריו היה מקודשים כמקדש ממש, כסא להשראת השכינה, וכמו שכתבנו לעיל על הכתוב אחד היה אברהם, אברהם אבינו ע"ה הפך הכל להימין ולטוב, ומרוב אהבתו אהבה עזה לה' כשרצה לעשות לו נחת רוח ולהעלות בנו על גבי העקידה כמו שנצטוה, לא היה נחשב אצלו אהבת הבן למאומה, והיה נחשב בעיניו כאילו הוא היה גם כן איל, וזה שאמר בקדשו רבינו זצללה"ה זי"ע "אן אנדערער איל".

וירא ז

וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא, פֵּרֵשׁ רש"י זַ"ל לְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה.

בְּיוֹם פְּטִירָתוֹ שֶׁל כ"ק אַדְמוֹ"ר הַגָּדוֹל מָרָן בַּעַל יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל זי"ע, ער"ח שְׁבָט תר"ע, בָּא אֵלָיו לְבַקְּרוֹ הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּעַל שֵׁם מִשְׁמוּאֵל זצ"ל בְּשִׂלִיחוּת אָבִיו הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ בַּעַל אַבְנֵי נֵזֶר זצ"ל מֵסוֹכְטְשׁוֹב [שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לָבוֹא בְּעַצְמוֹ לְבַקְּרוֹ מִפְּנֵי חֻלְשָׁתוֹ, כִּי אַחֲרֵי כַּמָּה שָׁבוּעוֹת נִפְטַר הַגָּאוֹן הַקָּדוֹשׁ בַּעַל אַבְנֵי נֵזֶר זצ"ל], וְאָמַר אָז מָרָן זי"ע לְהַגָּאוֹן הַצַּדִּיק בַּעַל שֵׁם מִשְׁמוּאֵל עַל דִּבְרֵי רש"י הנ"ל, וַיֵּרָא אֵלָיו ה' לְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה, פֵּרוּשׁ לָדַעַת אֶת מַדְרֵגַת הַחוֹלֶה בְּחָלְיוֹ, אִם לֹא יָרַד מֵחֲמַת חָלְיוֹ מִמַּדְרֵגָתוֹ וְצִדְקַת קְדֻשָּׁתוֹ הַגְּדוֹלָה.

מְאוֹרָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וירא א

אמרות ופנינים יקרים

מספה"ק ישמח ישראל

האבות הק' • אברהם אבינו [ב] • הכנסת אורחים

האבות הק'

תפילותינו בזכות האבות

ובהרחב ביאור הוא עפ"י דברי צרור המור על הכתוב: שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי. שמעה תפילתי ה', כשאתפלל לפניך, ואם לא יהיה בי כח להתפלל, ושועתי האזינה, כשאני נושא עיני לשמים, כי פי' שועה לפי הזוהר הוא נשיאות עינים, כמו ושוע אל ההר, ואם לא יהיה בי כח לישא עיני אל ההרים, אל דמעתי אל תחרש, אחר שהבכיה באה מעצמה, ואם לא אוכל להוריד דמעות עשה בשביל זכות אברהם שאמר גר ותושב אנכי, וזהו כי גר אנכי עמך תושב ככל אבותי. ובמצרים כאשר הי' במ"ט שערי טומאה והיו כאלמים... ולא יכלו להתפלל ולזעוק רק נאנחו אוי ואבוי, וגם זה תלו רק בזכות אבותיהם אברהם יצחק ויעקב... והיתה תפילתם רק בזכות (אברהם) [אבותיהם], והקב"ה שמע לתפילתם בזכות האבות.

שמות ב

> **בזכות האבות יתקבלו תפילותינו לרצון יהיה מי שיהיה.**
>
> ובזה יחזק כל איש ישראל את עצמו ויזכור מקור מחצבתו האבות הקדושים, ובזכותם יתפלל יהיה איך שיהיה הנני בן האבות הקדושים ובזכותם תעלה תפילתי תפילת האבין לרחמים ולרצון לפני כסא כבודך, אמן.
>
> שמות ב

הכוונות והיחודים שכיוונו האבות בעשיית המצוות מצטרפים למצוותינו הנעשות במעשה בלבד

ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו וגו'. ...אנו מבקשים שיצרף הקב"ה הכוונות והיחודים מהאבות הק', שהיו מיחדים את יחוד ה' בקדושה ובטהרה ובמסירות הנפש, למעשה ידינו, להמצוות שאנחנו עושים בידים בלבד בלי כוונות, כי אין אתנו יודע עד מה, וזהו שאמרו חז"ל "מנהג אבותיכם בידיכם", שתפילותינו ומעשה ידינו יעלה לרצון ולנחת רוח על ידי צירוף השפעות והמשכות היחודים מהאבות הק'.

הגדה של פסח עה

שורש קדושת האבות משפיע התחזקות לבל לומר נואש

נראה שכיון שהתחיל כאן השעבוד ונסתמו עיניהם ולבם של ישראל, לזה רמזה לנו התוה"ק עצות והתחזקות לבל נאמר נואש ואנחנו נגזרנו ח"ו, אחרי כי ע"י השאור שבעיסה ושעבוד מלכות ותוקף הגלות נחשכו עינינו מראות אור פני מלך חיים, ואנחנו הולכים בחושך ולא אור, ואנחנו חוטאים ונופלים לעמקי הקליפות ר"ל, ועי"ז גם החיות הקדושה שלנו נופלת עמנו לתהום רבה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, ואיך נתגבר לצאת מרפש וטיט אשר נטבענו בו, לכן מרמזת התורה ושבי', היינו שאתה תזכה להשיב החלק אלקי ע"י שתתחזק, ראשונה שאתה נוסף על הראשונים, היינו שאתה ענף עץ אבות הראשונים, ואתה מושרש בשורש קדושת אבות, והשורש הזה אינו מניחך להעקר ממקומך, אפילו כל הרוחות שבעולם לא יזיזו אותך

ממקומך לחוזק השורש, וי"ו מוסיף, וי"ו הוא אות אמת, וע"י האמת אתה מעורר שורש האבות ואתה נקרא שארית ישראל כי אתה נשאר מהם.

שמות א

אברהם אבינו

אברהם אבינו השפיע לבני דורו אמונת ואחדות השי"ת והכניס בלבם עבודת ה' עד שהיה מבטל להם כל התאוות הגשמיות מעניני הבלי עוה"ז.

אברהם אבינו ע"ה שהיה ראשון למאמינים לא הספיק בהיותו הוא עצמו שלם בדרכיו ובמעשיו, ואף אויביו השלים אתו, והיה משפיע לבני דורו אמונת ואחדות ה' ית', ומסי"נ מרוב אהבתו לית"ש, ופירסם בעולם יקרת שמו ית', שהוא יחיד ומיוחד וממציא כל הנמצאים ומסבב כל הסיבות ומהו' כל הויות ולית אתר פנוי מיני', וכמאמר חז"ל גמירי ע"ז דאברהם אבינו ד' מאה פירקא הוא, והרמז מהד' מאות פירקא הוא כנגד ת' עלמא דכסופי כנודע, שהיה מכניס בלבם עבודת ה' כל כך, עד שהי' מבטל להם כל התאוות הגשמיות מעניני הבלי עוה"ז, שיהי' נבזה ונמאס בעיניהם, וישכחו זכרם מלבם, אך כל השתוקקות וחמדת לבם יהי' רק לחצרות ה', ולבם ובשרם ירננו אל אל חי, לעולם הנצחי, וממילא היה לו עזר וסיוע מנפשות האלה להתחזק בצדקו ולעלות ממדרגה למדרגה.

נח ו

כל אדם באיזה מצב שיהיה יכול לזכות לאמונה

לאמונה יוכל כל אדם לזכות באיזה מצב שיהיה עומד, כל זמן שעוד מחזיק באמונת אלקי ישראל יוכל להאמין בה' וברוממותו, וברוב רחמנותו שאין לו סוף ותכלית יוכל לרחם גם על שפל ונבזה וחדל אישים כמוני ג"כ, ובכח אמונה הזאת מעורר זכות אברהם מדת חסד, להמשיך עליו חסד ממקור החסד לרחם עליו בגלותו, לעורר לבו לאהבת השי"ת, ולהחזירו בתשובה שלימה לפניו, ובזכות אמונה הזאת נזכה לגאולת עולם, וכמ"ש והי' לך ה' לאור עולם.

לך לך ב

אברהם אבינו אהב את ה' אהבה גדולה ועזה שאין לה סוף, ומסר נפשו ללמד לבני דורו דרך ה' בחכמה ומוסר

אברהם אאע"ה שאחז עצמו במדת אהבה, ואהב את ה' אהבה גדולה ועזה, אהבה שאין לה סוף, כמו שהעיד עליו הכ' אברהם אוהבי, וברוב מדת חסדו ואהבתו לה' מסר נפשו ומאודו ללמד לבני דורו דרך ה' בחכמה ומוסר, ופירסם יקרת שמו ית' בעולם, ורוב מדת טובו וחסדיו, שדרכו הטוב רק להטיב עם בריותיו, כדי להכניסם תחת כנפי השכינה, בבחינת וימינו תחבקני, שהוא התקרבות דקדושה,

נח י

אורו של אברהם אבינו יזרח עלינו בעת החושך עד שנזכה לאור עולם

כאשר הציץ אבינו מתחילת עד סוף כל הגלות, וראה דלקת אש התבערה מן היצה"ר, שאור שבעיסה ותוקף השעבוד וחשכות הזמן, ואין גודר גדר ואין מי יעמוד בפרץ, ובכל יום קללתו מרובה מחבירו, כי תגדל המדורה והלהבה, ומה יעשו עניי הצאן התועים בלי רועה ומנהיג, והמה עניים ודלים מדעת ובשפלות המצב, ולא יוכלו אף לעורר מעט, ולפתוח פתח כחודו של מחט, איזה אתערותא דלתתא, ממילא בכח ההנהגה לא יהי' ביכולת לרחם עליהם, וגם מי שיעורר בעדם רחמים רבים ממקור הרחמים ג"כ לא יהי' להם, ממילא לפי סברתו ח"ו לא יהיה תקומה חלילה... ע"כ אמר לו הקב"ה שכחי עמך ובית אביך, כי ממך אני מתחיל, ולא מהם ח"ו, סדר היחוס עם סגולתי, ויתאו המלך יפיך ליפותך בעולם, כי אתה הוא היפה אף נעים, ובך מתחיל

השתלשלות זרע עם קודש, ולמענך אעשה חסד להם, ואורך יזרח עליהם בעת החושך, עד שיזכו לאור עולם.

לך לך ב

בזכות האמונה בחשכות הגלות מתעורר זכות אברהם ראש המאמינים שיהיה לנו למגן ומחסה ומסתור. וזה רמז לו הקב"ה אף אם ח"ו מחמת תוקף הגלות ומדוחק ומשעבוד, יעברו ח"ו בניך באונס בלא דעת על המ"ע ול"ת, ואף שלא ימשכו חיות להם ממקור המצות, אעפ"כ אני אביט אל פנימיות לבותם, הצועקים אל פני ד' צור לבבם וחלקם, ובזכות תוקף אמונתם אף בחשכות הגלות אזכור להם זכות אמונתך, שאעא"ה הי' הראשון למאמינים, ובכח אמונתם בחשכות יעוררו את ימין עוז לעשות חיל. וזה בך חותמין, היינו בעת הגאולה שהיא התכלית והחתימה, כעין מאחז"ל הכל הולך אחר החיתום, אז רק בזכות אמונה, שיאמינו אף בבחינת ואמונתך בלילות הרומז לחשכות הגלות, בזכות הזה יעורר זכות אברהם ראש המאמינים, ויהי' לכם למגן ומחסה ומסתור.

לך לך ב

הקב"ה ציוה אותו לפרסם בעולם, שיש כח לכל אדם להפוך כל מדותיו הרעים לטוב ולהרגיל א"ע שלא יעשה שום דבר שלא לרצונו ית"ש

הנה נודע שאעא"ה שתי כליותיו נובעות חכמה , היינו שקידש וטיהר רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו לעבודתו ית"ש, וגם זכה שהוסיף לו [אות] ה' בשמו, להוסיף לו אף החמשה איברים שאינם ברשותו של אדם , להפכם הכל לטוב, וכדרשת חז"ל אברהם אבינו עשה מרע טוב ע"ש, היינו שהפך כל המדות רעות שבאדם, והכניסם לקדושה לעבוד בהם הבורא ית"ש, ואף שנולד מטמא, והן בעון חוללתי, וכש"נ מי יתן טהור מטמא לא אחד, אעפי"כ הרגיל כל אבריו כל כך שלא יעשו שום תנועה קלה שלא לרצון ית"ש, רק הכל בקדושה ובטהרה, עד שהפך את הרע לטוב לגמרי, כי ההרגל נעשה טבע שני. ...ודבר הזה היה נראה באאע"ה, וצוה אותו הקב"ה לפרסם זה בעולם, שיש כח ויכולת בכל אדם להפוך כל מדותיו הרעים לטוב, ולקדש ולטהר את כל רמ"ח אבריו, ולהרגיל את עצמו בזה שלא יעשה שום דבר שלא לרצונו ית"ש ח"ו, עד שההרגל נעשה בו טבע שני.

לך לך ג

אברהם אבינו ע"ה משפיע אור הדעת לידע בעת צרה שהכל לטובה

בוודאי בעת שבא אל האדם איזה סיבה לא טובה ח"ו, ממרירות נפשו וגודל צרתו נחשך לו אור הדעת ומתרעם ומהרהר על הדינים, אבל באמת צריך האדם לשים אל לבו ממקור מי יצא הדינים, ממקור הרחמים רבים, ויאמין שהכל היא לטובתו, כי מפי העליון לא תצא הרעות, וכל זה הוא לטובתו ומתוך צרה ימציאו פדות ורוחה, וע"י שימצא בדין שורש חסד, אז נעשה הכל חסד ונמתק הדין בשורש חסד זה שנמצא בו, וז"ש הקב"ה לאאע"ה "ידוע "תדע, שישפיע אור הדעת לבניו, כי בעת שיהיו ח"ו בעת צרה ידעו ידיעה אמיתית ויאמינו בה' שהכל הוא לטובתם, והיא אהבה מסותרת, והתכלית היא למען הביא טובה.

לך לך י

אברהם אבינו פעל שאף תשובה מתוך צרה יעורר עלינו חסדי ה' ורחמיו הרבים לקבל תשובתינו

'וישב אותם אברהם'. הפי' הפשוט הוא כאשר מבואר בתרגום יונתן וירושלמי שזה מרמז על הצרות שיצירו שונאי ישראל ואומה"ע לישראל בעקבתא דמשיחא, ולזאת רצה אאע"ה לנסות אם יהיה ביכולתינו לעמוד כנגדם בפועל, ולא הי' מכתשן, להורות לנו שבפועל לא נוכל לכתשם, וכאשר רמז ראב"כ כל מי שמעמיד פנים נגד הגל הגל שוטפו, וכל מי שאינו מעמיד פנים נגד הגל אין הגל שוטפו, רק זאת הועיל אברהם אבינו שהצרות האלה יעוררו אותנו לשוב בתשובה שלימה, ולבקש רחמים שיכפר עון ולא ישחיתנו, ואף שתשובה כזאת עפ"י דעת בני אדם לא טובה היא, וכדרך שאמר יפתח ומדוע באתם אלי עתה כאשר צר לכם, אעפי"כ הועיל אאע"ה לעורר רחמים רבים ממקור הרחמים, שיתעורר עלינו חסדי ה' ורחמיו הרבים ויקבל תשובתינו, ויסיר מעלינו ע"י התשובה הזאת כל הצרות וכל המסטינים, וימליצו טוב בעדינו לטוב לנו כל הימים.

לך לך ו

אאע"ה השפיע לכל תורת ה', וזה הוא עיקר עמל התורה להשפיע לזולתו

אאע"ה הי' מקרב את הרחוקים, והודיע להם את הדרך אשר ילכו בה זו דרך השם. וזה הוא עיקר עמל התורה להשפיע לזולתו, ולקרבו עי"ז לעבודתו ית"ש, למען ידע גם הוא כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, ועי"ז נתכבד ונתגדל כבוד שמים, ויגדיל ויאדיר כבוד התורה, ...ואם האדם מתבונן ומחשב בדעתו שהשכל והחכמה שיש לו כח מה הוא שהוא ממנו ית"ש, עי"ז יורה דעת ויבין שמועה לכל מי שמשתוקק לשמוע, כי מתבונן בעצמו שהבוב"ה חנן אותו עם הדעת כדי להשפיע לזולתו, ללמד בני יהודה קשת, כי עולם חסד יבנה. ואברהם הי' מדתו חסד כנודע, והשפיע לכל תורת ה', והודיע בעולם שיש יחיד ומיוחד, שהוא בורא עולם וממציא כל הנמצאים ומסבב כל הסיבות, והכניסם תחת כנפי השכינה.

לך לך ח

לימד את כל באי עולם איך לעבוד את הבוב"ה עם האכילה ודברים הגשמיים

וז"ש במד"ר אברהם הי' מקבל את העוברים ושבים משהי' אוכלים ושותים אמר להם ברכו אמרו לו מה נאמר א"ל אמרו ברוך אל עולם שאכלנו משלו, שע"י לגימה וסעודתו הי' מקרב אותם לד', והודיע להם איך ובמה יזכו לאכול לחם לפני ד', לקדש ולטהר האוכל, ולעבוד את הבוב"ה עם האכילה, וזהו סוד התורה, שע"י לימוד התורה זוכה לעבוד הבוב"ה עם דברים הגשמיים.

לך לך ח

אברהם אבינו הי' יודע סוד התורה לקשר על ידי התורה כל הדברים הארציים להשי"ת, והי' מזכך חומריות גופו, והי' אוכל בקדושה ובטהרה עד שהי' מאכלו כלחם אבירים... ובכח צדקתו וקדושתו הי' מעלה ומחבר ומקרב הרחוקים לאבינו שבשמים, והי' מכניס בלבם אהבה עזה להשי"ת. וז"ש בתוה"ק ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ, ודרשו חכז"ל שהקנה שמים וארץ להקב"ה, היינו שהיה מגביה ומקנה דברים הפחותים וארציים לשמים, וגם הי' מעלה אנשים פשוטים לעבודתו, וכמו שאחז"ל ישראל נקראו ארץ שנא' ארץ חפץ, שהי' מעלה ומקרב נפשות ישראל לכנפי השכינה.

לך לך ח

אברהם אבינו זרע והשריש אמונה והכנעה ואהבת רעים בליבות בני ישראל ועי"ז זכו לקבלת התורה.

אברהם אבינו עליו השלום בגודל צדקתו וקדושתו שהי' איש אמת, דאיהו אמת ואיהי אמונה, זרע והשריש אמונת אומן ואהבת ה' בלבות ישראל, וגדלו והצליחו וגם עשו פרי ופירות פירותיהן, שנצמח מנטיעתו אור קבלת התורה... היינו בקדושת הכנעתו וענות צדקו שאמר ואנכי עפר ואפר, הופיע להם מדת הכנעה, והיו זוכים להתחבר אחד עם חברו, והי' מתחיל ב' אלפים תורה, שע"י התורה נעשה כל התיקונים, ונגמר ע"י כוונת הש"י, ובאורו ראו אור, שהיו זוכים להכרה חדשה להכיר את ה' בהכרה חזקה ולידע שיש אחד יחיד ומיוחד, ובזה היו מתקנים העולם ונקראת עולם התיקון, וזה הי' הכנה לקבלת התורה,

לך לך י

נחה עמך כאב רחמן

הקב"ה מייסר את האדם כדי שישוב ויטיב מעשיו, אולם זה הוא רק לבר דעת, שע"י היסורים יתן אל לבו מה הוא זה ועל מה זה באו עליו היסורים, ולאיזה תכלית, וישוב אל ה' וירחמהו, אולם אם האיש הזה הוא שוטה ואיננו מרגיש כלל ביסורים הללו להתעורר על ידם לתשובה, מה יועיל לו אם יתיסר עוד, ע"ז פעל אאע"ה עצה אחרת להשיב אותם בתשובה ע"י השפעת טובה, שישפיע להם הקב"ה, וזהו 'וישב אותם', כלשון בשובה ונחת תושעון, שישועתם יהי' ע"י שובה ונחת, וזה דברי המשורר נחה עמך כאב רחמן, אחרי שאנו רואים א"ע בגלות החל הזה זה כמה וצרות רבות סבבונו מכל צד, הא בביזתא והא בשביתא והא במלקיותא, ועדיין לא שבנו מטעותינו, ומה בצע ביסורין שמייסר הקב"ה אותנו, (טוב) טוב ליקח עצת אאע"ה כנ"ל, וזה נחה עמך בדרך שיעץ אב הרחמן זה אאע"ה.

לך יא

שוב אשוב אליך בעת חיה – סגולת ההידור במצות הכנסת אורחים

מובא בזאת לאור מדברי רבינו זי"ע במאמרו בענין הכנסת אורחים

תפילותינו בזכות האבות

באמת אור התורה הקדושה שהיא סמא דחיי נחוץ מאוד לכל אחד ואחד מישראל, כי מי יאמר זכיתי לבי, וכמאמר הכתוב כי לא יצדק לפניך כל חי, היינו אף שכל האברים חיים עלי, עם כל זה לא נצדק לפניך, אך בזכות שמקרב אנשים פשוטים ופחותים ואינם הגונים, זוכה לעורר מלעילא רחמים מן השמים, מדה כנגד מדה, אף שאינו כדאי והגון... ובזכות מדת חסד שהיה לאברהם אבינו ע"ה שהיה מקרב רחוקים כדי לפרסם שמו ית' בעולם, גרם להתפשט בעולם מדת החסד, ולעורר רחמנות על כל העולם כולו, מדה כנגד מדה, ובפרט על הקרובים שלא יתרחקו ח"ו.

וירא יא

אברהם אבינו ע"ה, על ידי שתי כליותיו שהיו לו כשני רבותיו ולמדוהו תורה, הבין דרך התורה וכוונתה, והתחיל לקרב לכל הבריות, ולהודיעם חקי חיים, וכי יש אדון יחיד ומיוחד ומנהיג העולם, כי גדול כח לגימא שמקרבת את הרחוקים, היינו באכילה בקדושה, או מסעודת צדיק שמקדש ומטהר את אכילתו, נוכל לבוא לתשובה. וזה הוא אומרם ז"ל 'שמקרב את הרחוקים' מעבודת השי"ת, וכמאמרם ז"ל 'לרחוק' ברישא והדר 'לקרוב'. ולפיכך האכיל אברהם אבינו ע"ה לכל האורחים, לקרבם תחת כנפי השכינה ולהשפיעם ממה שחננו ה', כי כן היה רצון ותכלית הבריאה, דין הנין לי. וכשאכלו המלאכים אצל אברהם אבינו ע"ה, והשפיע להם בגודל קדושתו וכוונתו הקדושה במצות הכנסת אורחים להיטיב לזולתו, כאשר היה תכלית בריאת העולם, ראו והבינו גודל קדושתו והשגתו בחלק אלקי ובכוונת בריאת העולם, וטוב לימודו לאחרים ללמדם תורה ודעת, וכי לו נאה להיות שלוחא דרחמנא, לקרב ולזכות הרבים לעבודתו ית"ש.

מסוגל לעלות לרום המעלות ולמדרגות גדולות רמות ונשגבות, ולחזות את נועם זיו אור פני מלך חיים

אמר רב יהודה [אמר רב] גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה. היינו דלקבל פני השכינה נחוץ מאד מקודם הכנה דרבה, להכין את עצמו להיות כסא להשראת השכינה, אבל דבר זה קשה הוא עד מאד. אבל זה שמכניס ומקבל בסבר פנים יפות כל האורחים הבאים אליו, אף שאינם כדאים והגונים, ומרחם עליהם, זוכה לעורר מדה כנגד מדה אף שאינו כדאי והגון, לעלות לרום המעלות ולמדרגות גדולות רמות ונשגבות, ולחזות את נועם זיו אור פני מלך חיים

(וירא יב)

שבועות יח

משאר ספרים הקדושים:

זוכים עבור זה לבנים

גם זוכה עבור מצוה זו אם הוא מוחזק בה, לבנים, כדאיתא בתנחומא פרשת כי תצא (סימן ב), וזהו מה שרמזה התורה במעשה דאברהם אבינו, שלאחר שאכלו, אמר לו המלאך: 'שוב אשוב אליך... והנה בן לשרה אשתך'

אהבת חסד ח"ג פ"א

מכל זה אנו למדים גודל הזהירות שיש לו לאדם להיות בזה, שלא להעלים עין ממצות הכנסת אורחים, ובשכר זה יציל אותו הקב"ה וכל זרעו מתלאות העולם.

שם

שמעתי בשמו, ה"א לכם זרע (בראשית מז, כג), ה"א ר"ת ה'כנסת א'ורחים, שעל ידי מצוה זו זוכה להיות לו זרע וכל טוב.

אסיפת דברי חכמים מערכת הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע

וירא אליו ה' באלוני ממרא וגו'. והקשה למה לא כתיב וירא ה' אל אברהם? ותירץ דקאי על כל איש, וזהו 'וירא אליו ה'' שזוכה להשראת השכינה, אפילו אם חלילה 'באלוני ממרא' שבכמה דברין אינו טוב מאד, רק הוא 'יושב פתח האהל' שהוא מכניס אורחים, זוכה שורה השכינה בביתו

שם

בשעות האחרונות לפני הסתלקותו של הרה"ק רבי אהרן מטשרנוביל זי"ע התקבצו מאות אנשים לפני חצירו לקבל ברכת קדשו קודם פטירתו, ובתוכו היה איש אחד מקשאנוב שהיהה חשוך בנים רח"ל, ומסר לו פתקא בלי לכתוב את מבוקשו, כשקראו לפניו את הפתקא שלו, שאל הרה"ק למה לא הזכיר בפתקא שיפקד בזש"ק, והוסיפו וכתבו זאת בתוך הפתקא, ותיכף אחר הכתיבה נענה ואמר: במה יזכה נער - איך זוכים להיפקד בבן זכר, 'את ארחו' שיהיה נזהר לקבל אורח בכל שבתות השנה.

יחס טשרנוביל נר"י ח"ד עמ' קכט

שמעתי מאאמו"ר זללה"ה, כשהיה אצל הצדיק הק' רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע אמר לו: שמעתי מאבי ר' אהרן אריה זי"ע, כמו שמקבל בעל הבית את האורח בעולם הזה בסבר פנים יפות, כך לעתיד לבוא מקבלים את הנשמה שלו בסבר פנים יפות. [והביא לזה ראיה מפורשת מתיקו"ז תיקון ו דף כג: ע"ש]

ספר זקו ביתו

קו השיעורים

"הכנה לשבת קודש"

עם המשפיע
הגה"ח ר' יוסף צבי רכניצר שליט"א
כותב ועורך הקונטרס

בארה"ק: 0733-025-063

בארה"ב: 718-178-19-56

לעילוי נשמת

זקני הרה"ח ר' מאיר דב ב"ר שמעון יצחק ז"ל רכניצר
נלב"ע י"א אדר

א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב ז"ל רכניצר
נלב"ע ז' תשרי תשפ"א

א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רכניצר
נלב"ע כ"ג כסלו תשנ"ה

מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי
נלב"ע ט"ו מרחשון תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.